

OIKEUSPOLIITTISEN TUTKIMUSLAITOKSEN TUTKIMUSTIEDONANTOJA 113

National Research Institute of Legal Policy. Research Communications.
Rättspolitiska forskningsinstitutet. Forskningsmeddelanden.

Venla Salmi

NUORTEN RIKOSKÄYTTÄYTYMINEN JA UHRIKOKEMUKSET 2012

Helsinki 2012

ISBN 978-951-704-409-7
ISSN 1235-9254
HAKAPAINO OY, HELSINKI 2012

ESIPUHE

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen nuorisorikollisuuskyselyt muodostavat 15–16-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymistä ja uhrikokemuksia mittaavan kokonaisrikollisuuden osoittimen. Kyselyjärjestelmä käynnistettiin vuonna 1995 ja vuonna 2012 toteutettiin seitsemäs kysely. Tällä kierroksella kyselyä uudistettiin aineistonkeruun, kohderyhmän ja tietosisällön osalta. Kyselyssä siirryttiin internet-pohjaiseen aineistokeruuseen ja kohderyhmää ulotettiin koskemaan myös kuudennen luokka-asteen oppilaita. Tämän lisäksi kyselyn tietosisältöjä laajennettiin ja täsmennettiin.

Käsillä olevassa julkaisussa raportoidaan vuoden 2012 tuloksia yhdeksäsluokkalaisten osalta. Raportissa esitellään nuorten rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten yleisyyttä sekä niiden teonpiirteitä. Lisäksi luodaan katsaus nuorten rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten kehityssuuntiin 1990-luvun loppupuolelta vuoteen 2012.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos kiittää tutkimukseen osallistuneiden koulujen oppilaita, opettajia ja rehtoreita hyvin sujuneesta yhteistyöstä sekä mukana olleiden kuntien opetustoimia hankkeelle myönnettyistä tutkimusluvista. Kiitoksen ansaitsevat myös ne henkilöt, jotka ovat osallistuneet vuoden 2012 nuorisorikollisuuskyselyn toteuttamiseen ja tämän julkaisun koostamiseen. Kyselyn aineiston keräämistä koordinoivat Virpi Jouhki ja Antti Rissanen. Tilastollisiin analyysiin apua ovat tarjonneet Mikko Aaltonen ja Reino Sirén. Käsikirjoitusta ovat kommentoineet eri vaiheissa Janne Kivi-vuori ja Tapio Lappi-Seppälä. Raportin ulkoasusta on huolehtinut Eira Mykkänen. Tutkimusta ovat rahoittaneet oikeusministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö.

Helsingissä 20. päivänä marraskuuta 2012

Venla Salmi
tutkija

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Kyselyjärjestelmän uudistaminen	1
1.2	Kyselyn toteuttaminen	3
2	NUORET RIKOSTEN TEKIJÖINÄ	5
2.1	Rikoskäyttäytymisen yleisyys elämän aikana ja kuluneen vuoden aikana	5
2.2	Rikoskäyttäytymisen yleisyys 1995–2012.....	11
2.2	Yleiskuva keskeisten rikostyyppien kehityksestä	13
2.3	Rikoskäyttäytymisen laaja-alaisuus	15
2.4	Alkoholin osuus teoissa	18
2.5	Poliisin tietoon tuleminen	19
3	NUORET RIKOSTEN UHREINA.....	21
3.1	Uhrikokemusten yleisyys elämän aikana ja kuluneen vuoden aikana	21
3.2	Uhrikokemusten yleisyys 1998–2012.....	24
3.3	Kuka kohdistaa väkivaltaa nuoriin?	26
4	NUORTEN SUHTAUTUMINEN NUORTEN RIKOKSIIN	29
5	YHTEENVETO	31
	LÄHTEET	33
	LIITETAULUKOT.....	35
	LIITE	37

1 JOHDANTO

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitos on vuodesta 1995 lähtien kerännyt säännöllisin väliajoin toteutetulla kyselyllä tietoa suomalaisten yhdeksäsluokkalaisten eli 15–16-vuotiaiden rikoskäyttäytymisestä. Kyselyt muodostavat nuorten kokonaisrikollisuuden osoitinjärjestelmän, joka antaa kattavan kuvan nuorten rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten yleisyydestä sekä niissä tapahtuneista muutoksista. Nuorisoriikollisuus kyselyitä on tehty tähän mennessä seitsemän vuosina 1995, 1996, 1998, 2001, 2004, 2008 ja 2012. Vuonna 2012 tutkimukseen vastasi 4 855 yhdeksännen luokka-asteen oppilasta 51:ltä yläasteelta ympäri Suomea.

Itse ilmoitetun rikollisuuden kyselyjä ja uhritutkimuksia tehdään, koska poliisin tietoon ja sitä kautta viranomaistilastoihin tulee vain pieni osa rikoksista. Jotta nuorten tekemän ja kokeman rikollisuuden määrästä, piirteistä ja kehityksestä voidaan muodostaa oikeasuhtainen kuva, tarvitaan viranomaistilastojen lisäksi kokonaisrikollisuutta mittaavia kyselyitä¹.

Tässä raportissa esitellään uusimman, vuonna 2012 tehdyn nuorisoriikollisuuskyselyn tuloksia ja tarkastellaan nuorten rikoskäyttäytymisen muutoksia vuodesta 1995 lähtien. Teonpiirteiden osalta tarkastellaan nuorten rikoskäyttäytymisen alkoholisdonnaisuutta ja sitä, missä määrin nuoret ovat tulleet tekojensa johdosta poliisin tietoon. Raportissa käsitellään myös nuorten joutumista rikosten uhriksi, uhrikokemusten muutoksia vuodesta 1998 lähtien sekä nuorten suhtautumisesta nuorten rikoksiin. Tutkimuksen yhdeksännellä luokka-asteella käytetty kyselylomake on esitetty liitteessä 1.

1.1 Kyselyjärjestelmän uudistaminen

Vuonna 2012 kyselyä uudistettiin aineistonkeruun, kohderyhmän ja tietosisälön osalta.

Aineistonkeruutapa. Järjestelmä siirtyi internet-pohjaiseen aineistonkeruuseen. Aiemmillä kyselykierroksilla tutkimus on tehty paperilomakkeilla (ks. esim. Salmi 2009). Samalla lomakkeen rakenteeseen tehtiin uudistuksia. Tavoitteena oli modernisoida osoitinjärjestelmän teknistä toteutusta.

Internet-pohjaiseen tiedonkeruuseen siirtymistä valmisteltiin metodologisella tutkimuksella, jossa testattiin satunnaistetun koeasetelman avulla aineistonkeruun valvojan vaikutusta vastaamiseen; olennaisia metodiefektejä ei löydetty (Kivivuori ym. 2013). Kansainvälisen kokeellisen metoditutkimuk-

¹ Itse ilmoitetun rikollisuuden tutkimusmenetelmästä ks. Kivivuori 2011, Kivivuori & Bernburg 2011

sen perusteella on myös havaittu, että internet-aineistonkeruun tulokset eivät näyttäisi eroavan paperilomakkeiden avulla tehdystä aineistonkeruusta (Lucia ym. 2007). Vuoden 2012 mittauksen yhteydessä kerättiin kuitenkin erilliseen otokseen perustuva vertailuaineisto, jonka toteutustapa oli sama kuin aiemmin². Kun varsinaisen kyselyaineiston ja vertailuaineiston tuloksia kyselyä edeltäneen vuoden aikaisen rikoskäyttäytymisen yleisyydestä verrattiin toisiinsa, ei useimmissa rikosteoissa havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa. Sikäli kuin havaittuja eroja oli, internet-pohjainen kysely näytti tuottavan hieman korkeampia esiintyvyysslukuja. Uhrikokemusten kuluneen vuoden aikaisesta yleisyyttä kuvaavissa tuloksissa aineistojen välisiä merkitseviä eroja ei ollut. Sen sijaan vastaava tarkastelu elämänaikaisen rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten osalta tuotti enemmän eroja aineistojen välillä. Näyttääkin ilmeiseltä, että koko elämän aikaista käyttäytymistä koskeva muisteluväli on herkempi metodimuutoksille. Tästä johtuen tämän raportin tulosten esittely painottuu rikostekojen ja uhrikokemusten osalta kuluneen vuoden aikaisen tapahtumien tarkasteluun. Kaiken kaikkiaan raportin tietoja tulkittaessa on syytä muistaa aineistonkeruutavan muutos. Tulosten tarkastelussa onkin tuotu aiempaa enemmän esiin muita tietolähteitä trendiä koskevien havaintojen rinnakkaisvaliditeetin arvioimiseksi sekä graafisin keinoin alleviivattu vuosien 2008 ja 2012 eroa.

Kohderyhmä. Tutkimus ulotettiin nuorempiin ikäryhmiin vuonna 2012. Yhdeksäsluokkalaisille tehdyn kyselyn lisäksi tutkimus toteutettiin 102 alasteella ja 4 059 kuudesluokkalaista vastasi kyselyyn. Aiemmin 12–13-vuotiaiden rikoskäyttäytymistä ja uhrikokemuksia on tutkittu yksittäisillä tutkimuksilla (Salmi 2004; Ellonen ym. 2008). Kohderyhmän laajentamisella tähdättiin osoitinjärjestelmän kattavuuden lisäämiseen. Kaikki tässä raportissa esitettävät tiedot perustuvat yhdeksänsillä luokilla kerättyyn aineistoon (15–16-vuotiaisiin). Kuudensien luokkien osalta tulokset raportoidaan erikseen.

Tietosisältö. Nuorisorikollisuuskyselyiden teko- ja uhrikysymyksiä päivitettiin uudistuksen yhteydessä. Rikostekopatterissa varastamiseen ja päihteiden käyttöön liittyviä kysymyksiä muokattiin ja väkivallan osalta lisättiin uusi, aseiden mukana pitämistä kartoittava kysymys. Uhrikysymyspatteria laajennettiin ja mukaan otettiin kysymykset omaisuuden vahingoittamisesta, sähköisestä kiusaamisesta, etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuvasta uhkailusta ja väkivallasta sekä seksuaalisesta häirinnästä. Uhrikysymyksiin lisättiin myös samanlaisia jatkokysymyksiä, joita tekokysymyksissä on ollut jo aiemmilla kyselykierroksilla. Uudistusten taustalla on pyrkimys tarkempaan ja katta-

² Koska vertailuotos (N=12 koulua) oli pienehkö ja koulutasoisesti ryvästynyt, sen tilastollinen voima on rajallinen.

vampaan mittaamiseen sekä nuorille suunnatuissa rikollisuuskyselyissä kansainvälisestikin suuntauksena ollut rikos- ja uhrinäkökulmien integrointi.

1.2 Kyselyn toteuttaminen

Tutkimuksen perusjoukkona ovat koko maan suomenkielisten yläasteiden yhdeksännen ja kuudennen luokka-asteen oppilaat. Otokset näistä ikäryhmistä muodostettiin siten, että arvontayksikkönä oli koulu. Otosta muodostettaessa varmistettiin eri kuntatyyppien riittävä edustus. Samoin otannassa huomioitiin koulujen koko (*probability proportional to size* -otanta). Valmiit aineistot on painotettu siten, että painotus huomioi sekä otanta-asetelman että vastauskadon. Otannan ja valmiiden aineistojen painotuksen suoritti Tilastokeskus.

Yhdeksänsien luokkien aineisto kerättiin helmi–huhtikuussa. Kysely tehtiin koulutuntien aikana, tietokonehuoneissa, yhteysopettajan ohjeistaessa ja valvoessa tuntia. Yhteysopettajat oli perehdytetty kyselyaineiston keräämiseen. Oppilaat vastasivat kyselyyn nimettömästi.

Yhdeksänsien luokkien vastausprosentti oli 80 prosenttia, joka on alhaisin kaikista kyselyjärjestelmän kierroksista³. Osa vastauskadosta selittyy muutamien koulujen verkkoyhteyksiin liittyvillä ongelmilla, joiden ansioista näiden koulujen vastausprosentit jäivät varsin alhaisiksi.

³ Vuoden 2008 kyselyssä vastausprosentti oli 86 prosenttia.

2 NUORET RIKOSTEN TEKIJÖINÄ⁴

2.1 Rikoskäyttäytymisen yleisyys elämän aikana ja kuluneen vuoden aikana

Vuoden 2012 nuorisoriikollisuuskysely sisälsi kysymyksiä 19 kielletystä tai rikollisesta teosta. Kyselyssä mukana olevat teot on suunniteltu mittaamaan nuorten kielletyn ja rikollisen käyttäytymisen eri ulottuvuuksia. Vaikka tarkasteltavana olevista teoista käytetään kokonaisuutena yleiskäsitettä rikoskäyttäytyminen, eivät kaikki kysytyt teot ole rikoksia. Jokaisen teon kohdalla on kysytty, onko nuori tehnyt koskaan elämänsä aikana kyseistä tekoa, ja onko hän tehnyt teon kyselyhetkeä edeltäneen 12 kuukauden aikana. Elämän aikaista tekoihin osallistumista kuvaavat luvut voivat sisältää hyvinkin nuorella iällä tehtyjä tekoja.

Taulukossa 1 on esitetty tiedot siitä, kuinka suuri osa kyselyyn vastanneista nuorista oli tehnyt kunkin teon vähintään kerran koko elämänsä aikana ja vähintään kerran kyselyä edeltäneen vuoden aikana.⁵ Niitä nuoria, jotka olivat tehneet teon vuoden aikana, pyydettiin muistelemaan kunkin teon kohdalla viimeisintä tekemäänsä tekoa ja vastaamaan sitä koskeviin jatkokysymyksiin. Teonpiirteitä kuvaavat tulokset perustuvat tuoreimpien tekojen analyysiin.

Vahingonteot. Nuorista 16 prosenttia oli vuoden aikana kirjoitellut tai piirrellyt seiniin, busseihin, pysäkkikatoksiin, ikkunoihin tai muihin vastaaviin paikkoihin. Lähes yhtä moni nuori (15 %) oli vuoden aikana tuhonnut koululle kuuluvaa omaisuutta. Tätä jonkin verran yleisempää oli omaisuuden tuhoaminen koulun ulkopuolella; näin tehneitä nuoria oli 20 prosenttia. Omaisuuden tuhoaminen koulussa ja sen ulkopuolella oli pojille yleisempää kuin tytöille kun taas tytöt olivat useammin piirrelleet tai kirjoitelleet seiniin.

⁴ Raportin merkitsevyydestä tarkastelut on tehty χ^2 -testillä tai vastaavalla kahden riippumattoman otoksen suhteellisen osuuden testillä. Tämän lisäksi estimaattien luotettavuutta on parannettu huomioimalla vastausten ryvästyminen koulutasolla.

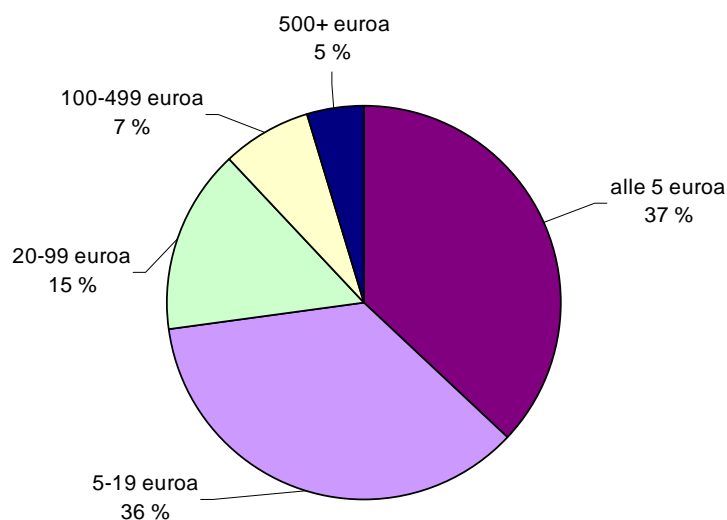
⁵ Kuluneen vuoden aikaista rikoskäyttäytymistä koskevat tiedot on esitetty sukupuolittain liitetaulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1 Elämän aikana ja kuluneen vuoden aikana teon ainakin kerran tehneitä, %

	Elämän aikana		Viimeisen 12 kk aikana	
		95 % luottamusvälit		95 % luottamusvälit
luvaton poissaolo koulusta	55	(52.8–57.6)	40	(38.1–42.8)
seiniin piirtely	32	(29.9–34.3)	16	(14.3–17.4)
vahingonteko koulussa	30	(27.2–32)	15	(13.6–16.4)
vahingonteko muualla	43	(41–45.3)	20	(18.6–21.7)
kaupasta/kioskista varastaminen	38	(35.2–40.1)	10	(8.4–11.5)
koulusta varastaminen	43	(40.9–45.6)	20	(17.7–21.4)
moottoriajoneuvon varastaminen	3	(2.3–3.8)	2	(1.2–2.3)
muu varkaus	19	(17.6–20.8)	7	(6.0–8.0)
murtautuminen	18	(15.8–19.4)	7	(6.2–8.4)
luvaton verkkolataaminen	79	(77.0–80.8)	71	(68.5–72.7)
koulukiusaaminen	53	(50.5–54.7)	21	(19.2–23.0)
osallistuminen tappeluun	25	(22.4–26.8)	11	(9.5–12.5)
pahoinpitely	18	(16.4–20.0)	6	(5.3–7.0)
uhkaamalla varastaminen	5	(4.3–6.3)	3	(2.2–3.7)
aseen mukana pitäminen	15	(13.1–16.4)	9	(7.9–10.2)
alkoholin humalajuominen	55	(52.4–57.3)	51	(48.2–52.8)
marihuanan/hasiksen käyttö	12	(9.9–13.3)	9	(7.7–11.1)
muun huumeen käyttö ^a	6	(5.0–6.9)	2	(1.9–3.0)
humalassa moottoriajoneuvolla ajo	16	(14.1–17.0)	13	(11.6–14.2)
N	4 855			

^a Kysymyksellä kartoitettiin muiden huumeiden kuin marihuanan ja hasiksen käyttöä. Kuluneen vuoden aikaisista vastauksista on poistettu ne ilmoitukset, joissa kyseessä ei ollut huumausaineeksi luokiteltava aine. Tätä ei ollut mahdollista tehdä koko elämän aikaista käyttöä mittaavan kysymyksen osalta. Onkin todennäköistä, että 6 prosentin osuus sisältää joitakin vastauksia myös aineista, jotka eivät ole olleet huumeita.

Varastaminen ja murtautuminen. Nuorista joka viides oli vuoden aikana varastanut koulusta ja joka kymmenes kaupasta tai kioskista. Kaupasta varastaminen tapahtui useimmin ruokakaupassa (44 % viimeisimmistä tapauksista) tai vaatekaupassa (17 %). Varsin pieni osa nuorten tekemistä varkauksista kohdistui hintaviin tuotteisiin (kuvio 1). Viimeisimmistä varkauksista 73 prosentissa varastetun omaisuuden arvo oli alle 20 euroa. Viidessä prosentissa tapauksista varastetun omaisuuden arvo oli vähintään 500 euroa.

Kuvio 1 Kaupasta ja kioskista varastettujen tavaroiden arvo euroina, viimeisimmissä tapauksissa

Moottoriajoneuvon varastaminen oli harvinaista, 2 prosenttia kyselyyn vastanneista oli tehnyt teon vuoden aikana. Näissä varkauksissa kohteena oli tyypillisimmin mopo (50 %) tai auto (34 %). Koulusta ja kaupasta varastamisen yleisyydessä ei ollut merkitsevää eroa sukupuolten välillä, mutta moottoriajoneuvovarkaudet olivat useammin poikien tekemiä.

Edellä mainittujen varkauksien lisäksi 7 prosenttia nuorista ilmoitti tehneensä muunlaisen varkauksen vuoden aikana. Näitä varkauksia koskeva kysymys oli uusi. Ilmoitetuista muista varkauksista 36 prosenttia kohdistui nuoren tunteman henkilön omaisuuteen, 19 prosenttia tuntemattoman henkilön omaisuuteen ja 21 prosenttia yrityksen tai yhteisön omaisuuteen⁶. Tapauksista 24 prosenttia oli sellaisia, joissa nuori ei tiennyt kenen omaisuutta hän varasti. Miltei puolessa näistä varkauksista vietiin joko rahaa, tupakkaa tai alkoholia.

Tutkimuksessa oli myös kysymyksiä luvattomasta verkkolataamisesta. Tämä oli kaikista kyselyn teoista yleisin; 71 prosenttia nuorista oli vuoden aikana ladannut internetistä musiikkia, ohjelmia tai pelejä luvattomasti. Näistä nuorista 19 prosenttia ilmoitti tekevänsä niin päivittäin tai lähes päivittäin ja 24 prosenttia 1–2 kertaa viikossa. Koko aineistoon suhteutettuna tämä tarkoittaa, että yhdeksäsluokkalaisista nuorista miltei kolmannes (31 %) lataa luvattomasti verkosta vähintään kerran viikossa. Luvaton verkkolataaminen oli hieman yleisempää pojille (73 %) kuin tytöille (69 %).

Nuorista 7 prosenttia ilmoitti murtautuneensa asuntoon rakennukseen tai varastotilaan vuoden aikana. Lähes puolessa tapauksista (48 %) kohteena oli

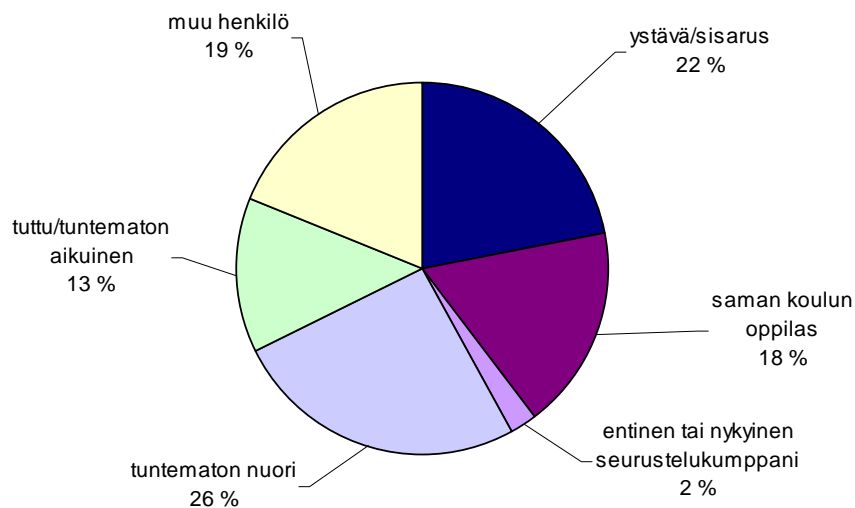
⁶ Koska myymälävarkauksista oli erillinen kysymys, tämä kategoria sisältäneen muita kuin vähittäiskaupan yrityksiä.

autiotalo tai hylätty rakennus. Käytössä olevaan asuntoon murroista kohdistui 18 prosenttia ja liikemurtoja tapauksista oli 7 prosenttia. Teko oli jonkin verran yleisempi pojille (9 %) kuin tytöille (5 %).

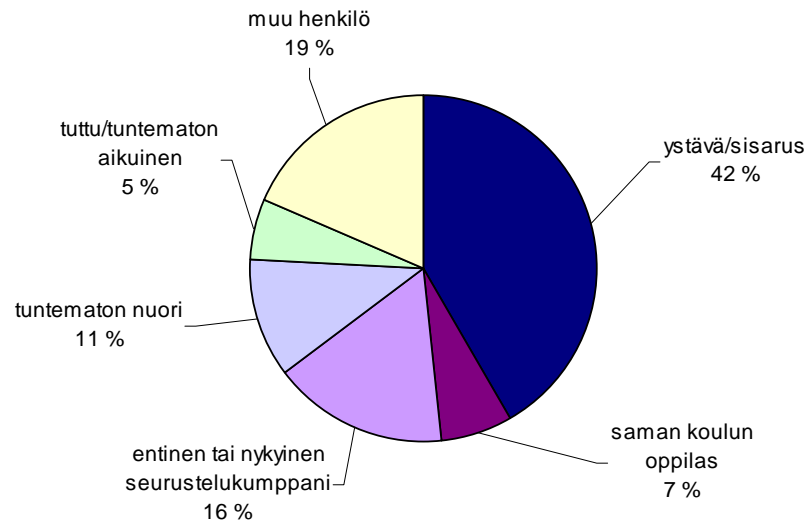
Väkivalta. Kysely sisälsi useita väkivallan yleisyyttä kartoittavia tekokysymyksiä. Yleisin mukana olleista väkivaltateoista oli koulukiusaaminen, johon joka viides nuori (21 %) oli osallistunut vuoden aikana. Koulussa tai koulumatkalla tapahtuva kiusaaminen oli pääosin henkistä (74 % tapauksista) kuten pilkkaamista, haukkumista tai syrjimistä. Kiusaamistapauksista 14 prosenttia sisälsi sekä henkistä että fyysistä kiusaamista ja 13 prosenttia vain fyysistä kiusaamista kuten tönimistä.

Nuorista 11 prosenttia oli vuoden aikana osallistunut tappeluun julkisella paikalla. Tappelutilanteista noin puolet (47 %) oli sellaisia, joista aiheutui vahinkoa ihmisille, omaisuudelle tai molemmille.

Nuorista 6 prosenttia ilmoitti hakanneensa toisen henkilön vuoden aikana. Suurimmassa osassa tapauksista (66 %) pahoinpitelyn uhri ei tarvinnut hoitoa teon johdosta. Joka kymmenes uhri (9 %) joutui lääkäriin tai sairaalaan. Noin puolet (48 %) hakkaamistapauksista kohdistui tekijälle tuttuun nuoreen, 21 prosenttia ennalta tuntemattomaan nuoreen ja 10 prosenttia aikuiseen. Kuvioissa 2 ja 3 on sukupuolittain eritelty kehen hakkaaminen kohdistui. Sekä poikien että tyttöjen uhreina oli useimmin ennalta tuttuja henkilöitä. Poikien uhreissa tuntemattomien henkilöiden osuus on tyttöjä suurempi.

Kuvio 2 Hakkaamisen uhri **poikien** tekemissä pahoinpitelytapauksissa, % viimeisimmistä tapauksista

Kuvio 3 Hakkaamisen uhri **tyttöjen** tekemissä pahoinpitelytapauksissa, % viimeisimmistä tapauksista

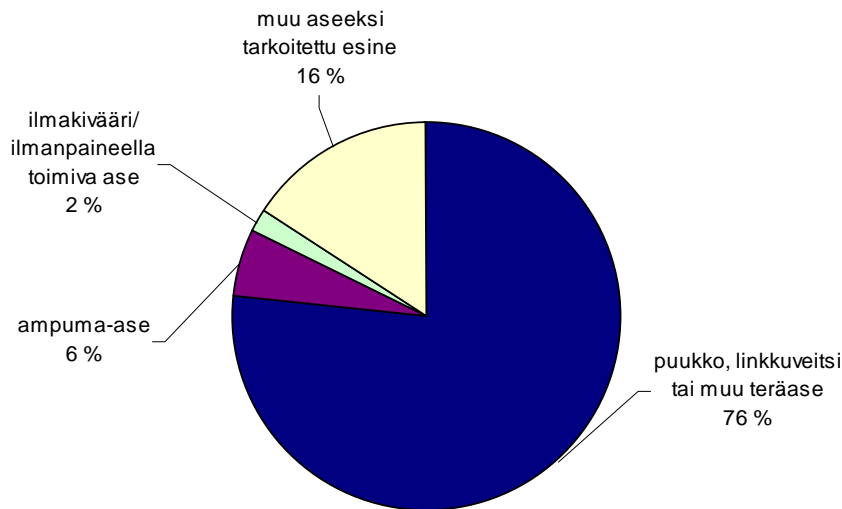
Taulukossa 2 on esitelty edellä tarkasteltujen väkivallantekojen (kiusaaminen, tappeluun osallistuminen ja pahoinpitely) osalta joidenkin teonpiirteiden kehitystä vuodesta 2001 lähtien. Koulukiusaamisessa niiden tapausten osuus, jotka sisälsivät fyysistä kimppuun käymistä, on neljän kyselyn aikana vähentynyt noin kolmanneksesta (32 %) neljännekseen (26 %). Vahinkoja aiheuttaneiden tappeluiden osuus on palannut vuoden 2001 tasolle. Pahoinpitelyn uhreissa hoitoa tarvitsevien uhrien osuus on vuonna 2012 mittausjakson alhaisimmalla tasolla. Väkivallan vahingoittavuuden ja rikosvahinkojen näkökulmasta tässä tutkimuksessa tarkasteltu nuorten väkivalta ei näytä ainakaan vakavoituneen 2000-luvun aikana.

Taulukko 2 Väkivallan teonpiirteiden kehitys 2001–2012, % viimeisimmistä tapauksista

	2001	2004	2008	2012
Koulukiusaaminen sisälsi fyysistä kiusaamista	32	32	27	26
Tappelemisesta aiheutui vahinkoa ihmisille ja/tai omaisuudelle	47	53	54	47
Pahoinpitelyn uhri tarvitsi ensiapua	11	11	16	9
Pahoinpitelyn uhri joutui lääkäriin tai sairaalaan	11	14	9	9

Kyselyssä kartoitettiin uutena teemana aseiden mukana pitämistä. Kyselyyn vastanneista nuorista 9 prosenttia oli pitänyt asetta tai aseeksi tarkoitamaansa esinettä mukana ainakin kerran vuoden aikana. Tyypillisimmin – 77 prosentissa tapauksista – ase oli puukko, linkkuveitsi tai muu teräase. Kuusi prosent-

tia aseista oli varsinaisia ampuma-aseita⁷ ja kaksi prosenttia ilmakivääreitä tai vastaavia (kuvio 4). Tuoreimmista tapauksista 41 prosenttia oli sellaisia, joissa nuori oli tuonut mukanaan pitämänsä aseensa kouluun. Asetta mukana pitäneistä nuorista 45 prosenttia ilmoitti, että ase oli heillä mukana itsepuolustus-tarkoituksessa kun taas joka kymmenes oli pitänyt asetta mukanaan käyttäkseen sitä jotakin henkilöä tai ihmisryhmää vastaan.

Kuvio 4 Nuorten mukanaan pitämien aseiden tyyppi, % viimeisimmistä tapauksista

Yksi kyselyn harvinaisimmista teoista oli uhkaamalla varastaminen. Kolme prosenttia nuorista kertoi vuoden aikana uhanneensa toista ihmistä hakkaamisella tai aseella saadakseen tältä rahaa tai jonkin arvokkaan esineen.

Kaikki väkivaltateot olivat pojille selvästi yleisempiä kuin tytöille. Suurin ero on tappeluun osallistumisen yleisyyden kohdalla. Pojista 17 prosenttia ilmoitti osallistuneensa tappeluun vuoden aikana ja vastaava osuus tytöistä oli 5 prosenttia. Koulukiusaamisen kohdalla suhteellinen ero oli sukupuolten välillä pienin, pojista 25 prosenttia ja tytöistä 17 prosenttia oli vuoden aikana kiusannut toista nuorta koulussa tai koulumatkalla.

Päihteisiin liittyvät teot. Yhdeksäsluokkalaisista nuorista puolet (51 %) oli vuoden aikana vähintään kerran juonut alkoholia niin, että koki olevansa humalassa. Hieman useampi tyttö (53 %) kuin poika (48 %) oli tehnyt tämän.

Marihuanaa tai hasista vuoden aikana kokeilleita tai käyttäneitä oli 9 prosenttia. Yleisimmin (66 % tapauksista) kyseessä oli marihuana. Hasista oli käytetty 20 prosentissa tuoreimmista tapauksista ja 15 prosentissa tapauksia nuori ei tiennyt kummasta aineesta oli kysymys. Marihuanan ja hasiksen ko-

⁷ Tämä tarkoittaa, että kaikista kyselyyn vastanneista nuorista 0,5 prosenttia oli kuluneen vuoden aikana pitänyt ampuma-asetta mukanaan.

keilu oli pojille (11 %) hiukan yleisempää kuin tytöille (7 %). Muita huumeita kuin marihuanaa ja hasista ilmoitti vuoden aikana kokeilleensa 2 prosenttia nuorista. Tämä oli yhtä yleistä tytöille ja pojille.

Kyselyä edeltäneen vuoden aikana humalassa moottoriajoneuvoa ajaneita nuoria oli 13 prosenttia. Pojista teon oli tehnyt 14 prosenttia ja tytöistä 12 prosenttia.

Luvaton poissa olo koulusta. Edellä mainittujen tekoryhmien lisäksi tutkimuksessa kysyttiin, oliko nuori ollut poissa koulusta kokonaisen koulupäivän ajan ilman koulun hyväksymää syytä. Nuorista 40 prosenttia ilmoitti tehneensä näin kuluneen vuoden aikana. Tytöt olivat olleet hieman poikia useammin luvatta poissa koulusta.

2.2 Rikoskäyttäytymisen yleisyys 1995–2012

Seuraavassa tarkastellaan nuorten rikoskäyttäytymisen kehitystä niiden kyselyssä mukana olevien tekojen osalta, joista on kysytty vähintään kahdella viimeisimmällä kyselykierroksella. Suurin osa vertailtavista teoista on ollut mukana jo vuodesta 1995 (taulukko 3).⁸

Useiden tekojen kohdalla suuria tasomuutoksia edelliseen, vuoden 2008 mittaukseen ei ole. Toisaalta muutamien tekomuotojen kohdalla havaitaan merkitseviä muutoksia. Selkein muutos näkyy erityyppisten vahingontekojen yleisyydessä. Seiniin piirtely, vahingonteot koulussa ja vahingonteot koulun ulkopuolella ovat yleistyneet huomattavasti. Havaintoa vahvistavat samaa ikäryhmää koskevat Kouluterveyskyselyn tulokset⁹. Kouluterveyskyselyissä mitataan nuorten rikoskäyttäytymistä eräillä samoilla kysymyksillä kuin nuorisorikollisuuskyselyissä. Vahingontekojen osalta niissä on kartoitettu sekä seiniin piirtelyä että vahingontekoja koulussa ja sen ulkopuolella. Tulokset osoittavat, että kaikissa näissä kolmessa teossa on tapahtunut yleistymistä vuosien 2006/2007–2010/2011 kyselykierrosten aikana, joskaan muutokset eivät ole yhtä suuria kuin nuorisorikollisuuskyselyssä (Kouluterveyskyselyt 2002/2003–2010/2011).

Varastamisteoista kaupasta tai kioskista varastamisessa ja murtautumisesa ei ole tapahtunut merkitsevää muutosta kahden viimeisen kyselyn välillä. Myöskään luvatun verkkolataaminen ei yleistynyt merkitsevästi kokonaisuutena tarkastellen vaikka luvattomasti ladanneiden tyttöjen osuus kasvoikin

⁸ Vastaavat kuluneen vuoden aikaista rikoskäyttäytymistä koskevat aikasarjat on esitetty sukupuolittain liitetaulukoissa 1 ja 2.

⁹ Myös NRK-vertailuaineistossa vahingonteot yleistyivät, tosin maltillisemmin kuin varsinaisessa aineistossa. Vahingontekojen osalta ei voi sulkea pois osittaisia metodivaikutusta.

jonkin verran. Koulusta varastaminen sen sijaan yleistyi selvästi viimeisen neljän vuoden aikana.

Väkivallanteoista koulukiusaamisen, tappeluun osallistumisen ja pahoinpitelyiden yleisyys on pysynyt samana viimeisen neljän vuoden aikana. Uhkaamalla varastaminen yleistyi hieman, mutta on yhä kyselyn harvinaisimpia tekoja.

Taulukko 3 Kuluneen vuoden aikana teon ainakin kerran tehneitä, %

	1995	1996	1998	2001	2004	2008	2012 ^c
luvaton poissaolo koulusta ^a	[46	42	43]	39	38	41	40
seiniin piirtely	19	18	16	13	12	12	16*
vahingonteko koulussa	14	13	11	9	9	9	15*
vahingonteko muualla	20	16	14	10	11	11	20*
kaupasta/kioskista varastaminen	15	19	15	12	10	10	10
koulusta varastaminen	30	27	21	19	17	15	20*
murtautuminen	8	7
luvaton verkkolataaminen	69	71
koulukiusaaminen	25	22	20	15	16	21	21
osallistuminen tappeluun	13	14	13	14	12	11	11
pahoinpitely	8	7	6	8	6	6	6
uhkaamalla varastaminen	1	3*
marihuanan/hasiksen käyttö	4	7	7	9	8	6	9*
muun huumeen käyttö ^b	[1	1	2]	2
humalassa ajo moottoriajoneuvolla	16	16	16	13	14	15	13*
	N 1 195	4 204	4 503	4 347	5 142	5 826	4 855

a) Kysymysten muotoilut on pidetty pääsääntöisesti identtisinä, hakasulkeet viittaavat kysymyksen sanamuodon muutokseen, poikkiviiva vuosien 2008 ja 2012 välissä viittaa siirtymään paperilomakkeista verkkopohjaiseen kyselyyn. b) Viittaa muihin huumaaviin aineisiin kuin marihuunaan/hasikseen tai lääkkeisiin. c) *=p<.05 (vuosien 2008 ja 2012 ero)

Mietojen huumeiden (marihuana ja hasis) käyttö on jonkin verran yleistynyt edelliseen mittaukseen nähden ja on samalla tasolla kuin 2000-luvun alussa. Muutos koskee lähinnä poikia, sillä tyttöjen kohdalla mietojen huumeiden käytössä ei ole merkitsevää eroa edelliseen kyselyyn nähden. Myös kouluterveyskyselyn tulokset osoittavat, että marihuanan ja hasiksen käyttö on hiukan yleistynyt vuosien 2008–2011 välillä. (Kouluterveyskyselyt 2002/2003–2010/2011.) Sama havainto on tehty ESPAD-tutkimuksessa, jonka tulokset osoittavat nuorten kannabiksen käytön yleistyneen jaksolla 2007–2011 (Raitasalo ym. 2012). Nuorisoriikollisuuskyselyssä mitattujen muiden huumeiden käyttö ei ole lisääntynyt kahden viimeisen kyselyn välillä.

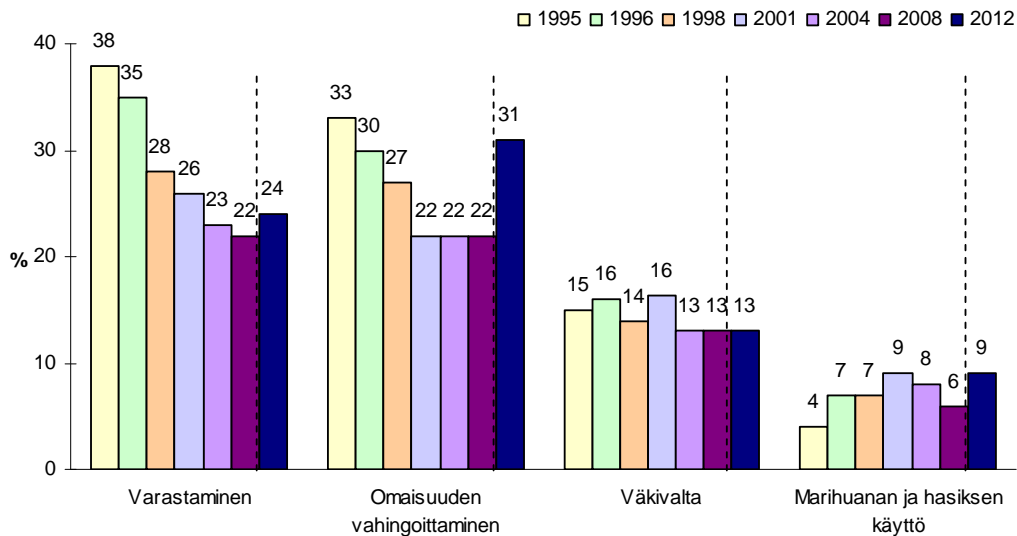
Humalassa moottoriajoneuvon ajaminen harvinaistui kahden viimeisen kyselyn välillä. Muutos perustuu poikien rattijuopumusten selvään vähenemiseen. Tyttöjen kohdalla teossa ei ole merkitsevää muutosta edelliseen mittaukseen nähden.

2.2 Yleiskuva keskeisten rikostyyppien kehityksestä

Rikoskäyttäytymisen muutoksia voidaan havainnollistaa tarkastelemalla keskeisiä rikoslajeja – varastamista, vahingontekoja, väkivaltaa ja huumaavien aineiden käyttöä – kokonaisuuksina (kuvio 5). Varastamistekoihin on laskettu mukaan kaupasta ja koulusta varastaminen. Omaisuuden vahingoittamiseen kuuluvat seiniin piirtely ja kirjoittelu, vahingonteko koulussa sekä vahingonteko koulun ulkopuolella. Väkivallanteoista tarkastelussa ovat mukana julkisella paikalla tappeluun osallistuminen ja pahoinpitely. Huumausaineiden kohdalla mukaan on otettu marihuanan tai hasiksen käyttö.

Varastaminen harvinaistui aina edelliseen, vuoden 2008 mittaukseen asti, mutta vuoden 2012 kyselyssä varastamisen yleisyydessä on tapahtunut käänne. Ero edelliseen mittaukseen ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevä. Varastamisen yleisyys onkin pysynyt 2000-luvulla varsin vakaana ja selkein varastamisen väheneminen tapahtui 1990-luvun puolella.

Vahingonteot ovat selkeästi lisääntyneet viimeisen neljän vuoden aikana. Niiden kohdalla tuorein mittaus viittaa paluuseen 1990-luvun tasolle. Muutos näkyy kaikissa kolmessa kysytyssä tekotyyppissä (ks. taulukko 3 edellä). Tämän tekoryhmän kohdalla on syytä huomioida, että sekä vertailuotos että kouluterveyskysely osoittavat myös kasvua, joskin maltillisempaa. Muutoksen suunta näyttääkin ilmeiseltä, joskin tässä havaittu mittaluokka voi osin johtua metodologisesta muutoksesta.

Kuvio 5 Kuluneen vuoden aikana tekotyypeihin osallistuneita 1995–2012, %

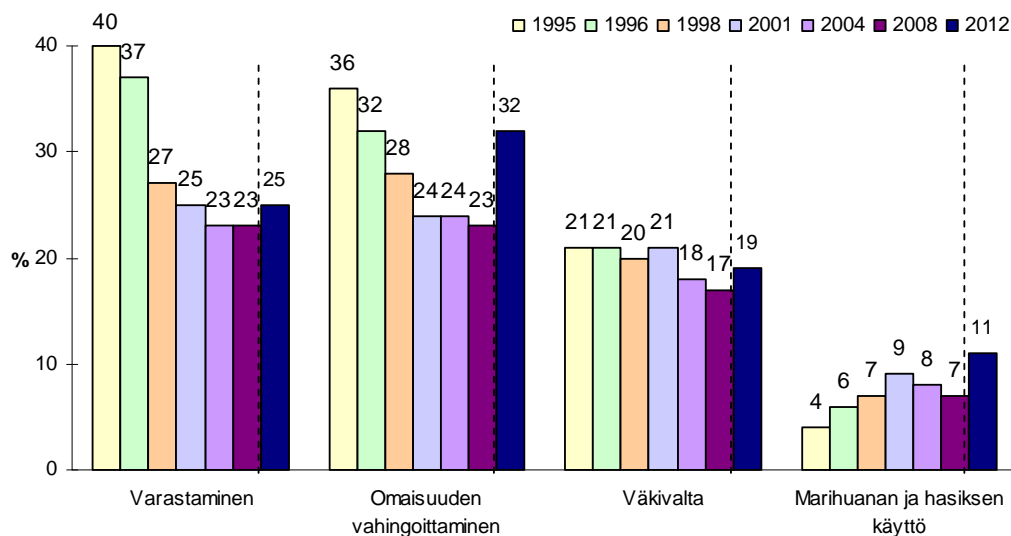
Väkivallan yleisyys on pysynyt kolme viimeistä mittauskierrosta samalla tasolla, joka on jokin verran alhaisempi kuin näitä edeltävissä mittauksissa. Kun eri rikoslajeja vertaillaan toisiinsa, väkivallan taso on pysynyt suhteellisesti vakaimpana koko kyselyjärjestelmän olemassa olon ajan.

Marihuanan ja hasiksen käyttö lisääntyi 1990-luvun loppupuolella, jonka jälkeen kehitys kääntyi laskuun. Vuoden 2012 kysely osoittaa kuitenkin yleistyistä näiden mietojen huumeiden käytössä.

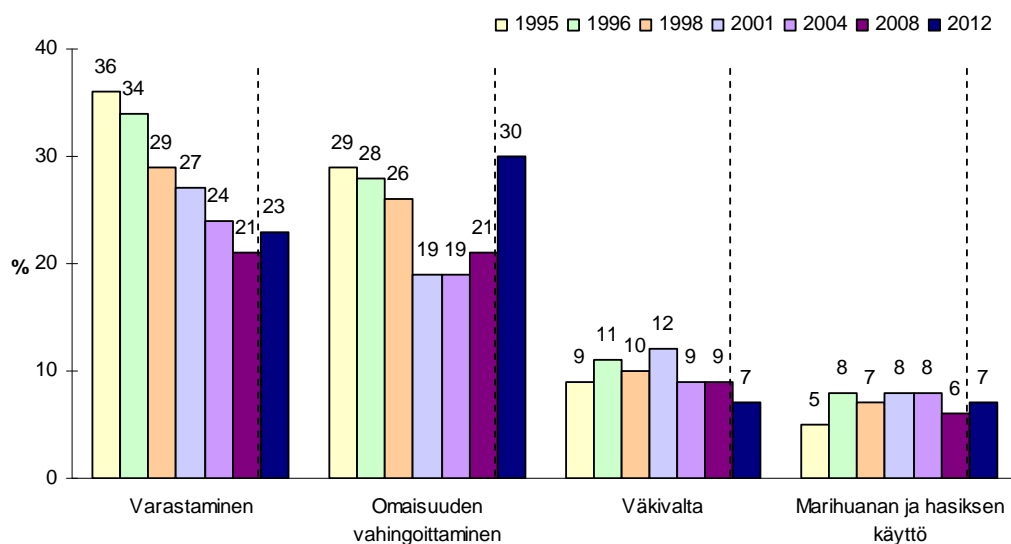
Kuvioissa 6 ja 7 tarkastellaan erikseen tyttöjen ja poikien rikoskäyttäytymisen yleisyydessä tapahtuneita tasomuutoksia. Omaisuusrikosten eli varkauksien ja vahingontekojen kehityssuunnat ovat tytöillä ja pojilla samat. Pitkään jatkunut omaisuusrikosten väheneminen on pysähtynyt ja viimeisimmässä mittauksessa havaitaan vahingontekojen selvä yleistymisen molemmilla sukupuolilla.

Väkivallan taso on molemmilla sukupuolilla pysynyt melko vakaana. Tyttöjen kohdalla voidaan havaita väkivaltaisen käyttäytymisen harvinaistuneen jonkin verran 2000-luvun aikana.

Poikien kohdalla marihuanan ja hasiksen käyttö yleistyi 1990-luvun lopulla, mutta kääntyi laskuun 2000-luvun alussa. Vuonna 2012 mietojen huumeiden käyttö oli pojilla kuitenkin selvästi yleistynyt ja taso korkeampi kuin missään aiemmassa mittauksessa. Muutokset tyttöjen marihuanan ja hasiksen käytön yleisyydessä ovat olleet vähäisiä.

Kuvio 6 Kuluneen vuoden aikana tekotyyppeihin osallistuneita **poikia** 1995–2012, %

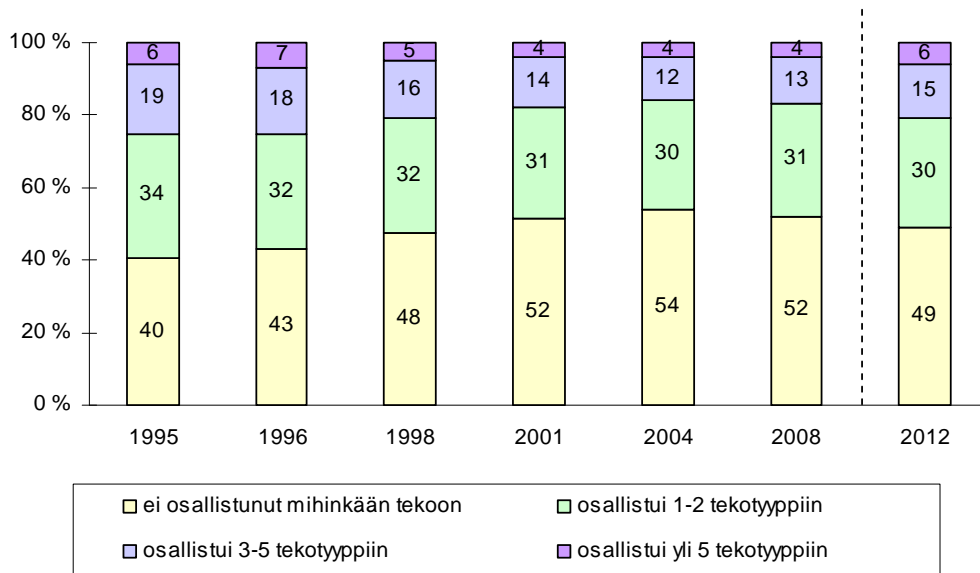

Kuvio 7 Kuluneen vuoden aikana tekotyyppeihin osallistuneita **tyttöjä** 1995–2012, %

2.3 Rikoskäyttäjymisen laaja-alaisuus

Rikoskäyttäjymisen laaja-alaisuutta kuvaavassa tarkastelussa nuoret on jaettu neljään ryhmään sen mukaan, kuinka moneen erityyppiseen rikostekoon he ovat kuluneen vuoden aikana osallistuneet (kuvio 8). Tässä analyysissä ovat mukana ne kymmenen tekoa, jotka on kysytty täysin identtisesti vuosien 1995–2008 mittauksissa. Teot ovat: seiniin piirtely (1), vahingonteko koulussa (2) ja muualla (3), kaupasta (4) ja koulusta (5) varastaminen, koulukiusaaminen (6), osallistuminen tappeluun (7), pahoinpitely (8), marihuanan/hasiksen käyttö (9) sekä humalassa moottoriajoneuvolla ajaminen (10).

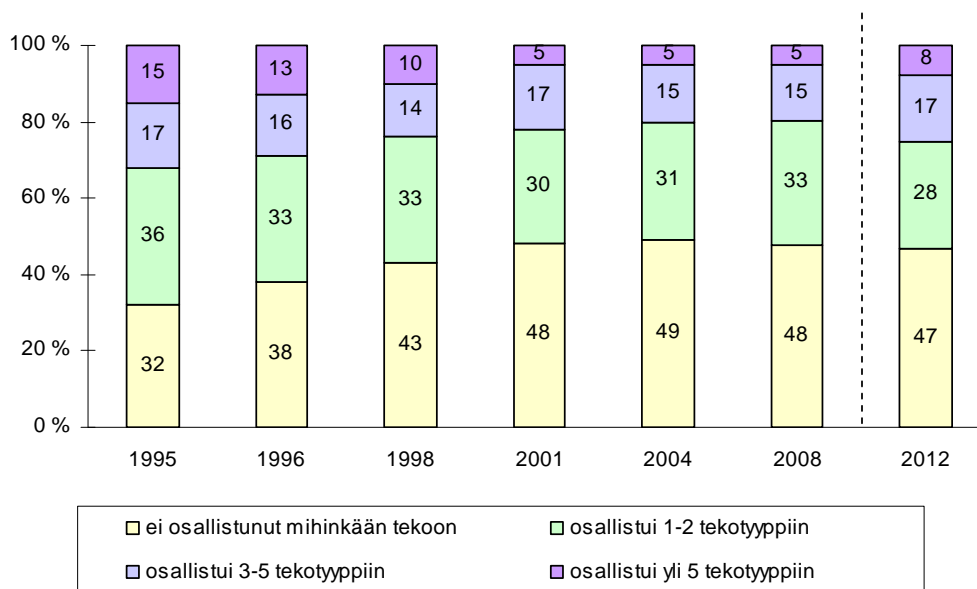
Vuonna 2012 nuorista 49 prosenttia ei ollut tehnyt yhtäkään kymmenestä edellä mainitusta teosta vuoden aikana. Verrattuna edelliseen mittaukseen rikoksista pidättäytyneitä nuoria oli hiukan vähemmän. Kun aikasarjaa tarkastellaan vuodesta 1995 asti, rikoksista pidättäytyneiden nuorten osuus lisääntyi vuoteen 2004 asti, jonka jälkeen se on hieman laskenut.

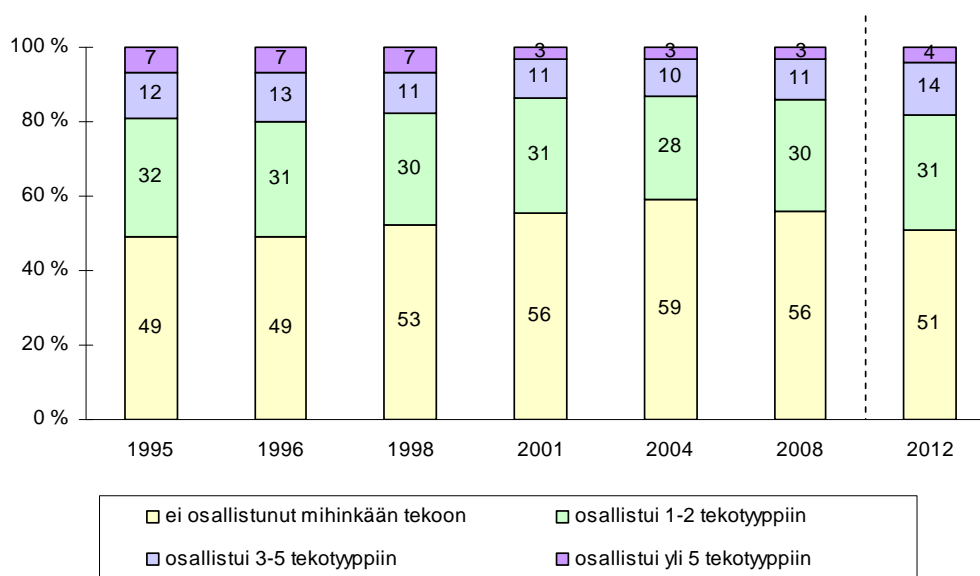
Kuvio 8 Rikoskäyttäytymisen laajuus 1995–2012, %

Vähintään yhden teon vuoden aikana tehneitä nuoria oli vuonna 2012 noin puolet (51 %). Kun tarkastellaan rikoskäyttäytymisen laajuutta, havaitaan että 30 prosenttia nuorista oli tehnyt 1–2 eri tekoryhmään kuuluvaa tekoa vuoden aikana ja 15 prosenttia 3–5 eri tekoryhmän tekoa. Niitä nuoria, jotka olivat tehneet vähintään kuusi kymmenestä mukana olevasta teosta, oli 6 prosenttia. Näitä kaikkein laaja-alaisimmin rikoskäyttäytymiseen osallistuneita nuoria oli vuonna 2012 hieman enemmän kuin kolmessa edellisessä mittauksessa. Taso on sama kuin 1990-luvun loppupuolella.

Sukupuolittainen tarkastelu osoittaa, että kolmen viimeisimmän mittauksen aikajaksolla teoista pidättäytyneiden osuuden lasku koskee lähinnä tyttöjä (kuvio 9 ja 10). Vuonna 2012 pojista 47 prosenttia ja tytöistä 51 prosenttia ei ollut osallistunut yhteenkään kymmenestä teosta kuluneen vuoden aikana. Yhteen tai kahteen tekotyyppiin osallistuneita tyttöjä oli 31 prosenttia ja poikia 28 prosenttia. Kolmeen tai sitä useampaan tekotyyppiin osallistuneiden poikien osuus oli 25 prosenttia ja tyttöjen 18 prosenttia. Aktiivinen rikoskäyttäytyminen oli siis pojille jonkin verran yleisempää kuin tytöille.

Kuvio 9 Rikoskäyttäytymisen laajuus **pojilla** 1995–2012, %

Kuvio 10 Rikoskäyttäytymisen laajuus **tytöillä** 1995–2012, %

Nuorisorikollisuuskyselyiden tulokset osoittavat, että nuorten rikoskäyttäytyminen harvinaistui jaksolla 1995–2004, jonka jälkeen tapahtui käänne ja rikoskäyttäytyminen on yleistynyt jonkin verran jaksolla 2004–2012. Samankaltainen kehitys havaitaan myös Kouluterveyskyselyiden tuloksia tarkasteltaessa. Useiden kyselyssä mitattujen rikostyyppien kohdalla näkyy vuosien 2002–2011 välillä trendi, jossa teot ovat ensin hieman harvinaistuneet ja vuoden 2006/2007 mittauksesta lähtien taas yleistyneet (Kouluterveyskysely 2002/2003–2010/2011).

2.4 Alkoholin osuus teoissa

Vuonna 2004 nuorisoriikollisuuskyselyyn lisättiin ensimmäisen kerran kysymyksiä nuorten rikoskäyttäytymisen alkoholisidonnaisuudesta. Myös vuosien 2008 ja 2012 nuorisoriikollisuuskyselyssä nuoria pyydettiin kertomaan joidenkin tekojen osalta, olivatko he olleet viimeksi tapahtuneella tekokerralla alkoholin vaikutuksen alaisena.

Taulukossa 4 on tarkasteltu viimeisimpien kuluneen vuoden aikana tehtyjen tekojen alkoholisidonnaisuutta. Taulukosta ilmenee, kuinka suuri osa teon tehneistä oli viimeisellä tekokerralla ollut humalassa tai vähintään hieman alkoholin vaikutuksen alaisena.

Taulukko 4 Alkoholin vaikutuksen alaisena teon tehneitä 2004–2012, % viimeisimmistä tapauksista

	2004	2008	2012
vahingonteko	49	40	25
kaupasta tai kioskista varastaminen	11	5	10
murtautuminen	..	32	34
koulukiusaaminen	8	4	5
osallistuminen tappeluun	65	55	40
pahoinpitely	57	41	34
uhkaamalla varastaminen	..	16	24

Useiden tekojen kohdalla alkoholisidonnaisuudessa on tapahtunut merkitseviä muutoksia. Vahingontekojen, tappeluun osallistumisen ja pahoinpitelyiden alkoholisidonnaisuus on vähentynyt selvästi vuodesta 2004. Kun vuonna 2004 lähes puolet (49 %) koulun ulkopuolella vahingonteon tehneistä ilmoitti olleensa viimeisellä tekokerralla alkoholin vaikutuksen alaisena, vuonna 2012 päähtyneenä olleita oli joka neljäs (25 %). Samalla ajanjaksolla tappeluiden alkoholisidonnaisuus laski 65 prosentista 40 prosenttiin ja pahoinpitelyiden 57 prosentista 34 prosenttiin.

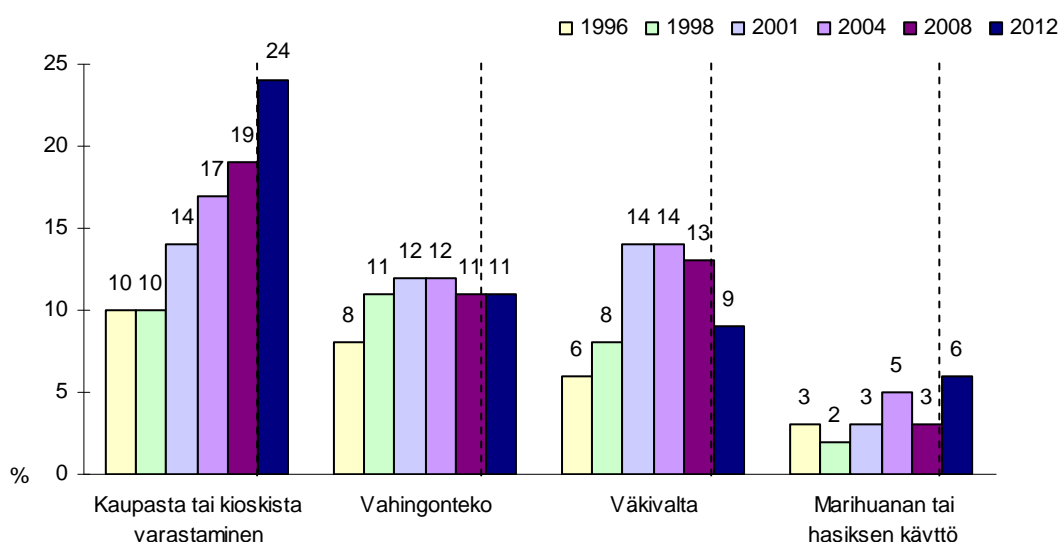
Murtautumisen ja uhkaamalla varastamisen alkoholisidonnaisuutta on tarkasteltu vuosina 2008 ja 2012. Murtautumisen alkoholisidonnaisuus on ollut lähes samalla tasolla molempina ajankohtina. Uhkaamalla varastamisessa teon päähtyneenä tehneiden osuus oli vuoden 2008 mittauksessa 16 prosenttia ja neljä vuotta myöhemmin 24 prosenttia. Uhkaamalla varastaminen on muita tarkasteltuja tekoja harvinaisempi, joten teonpiirretarkastelu nojaa pienempään tapausmäärään.

Tässä tarkasteluista teoista vähiten alkoholisidonnaisia ovat koulukiusaaminen ja kaupasta varastaminen. Päihtyneenä tehtyjen tekojen osuus on pysynyt 4–11 prosentin välillä vuosina 2004–2012.

Kokonaisuutena tarkastellen näyttää, että nuorten rikoskäyttäytymisen alkoholisidonnaisuus on vähentynyt viime vuosien aikana. Tulokseen saattaa vaikuttaa se, että nuorten päihteiden käyttöä mittaavien tutkimusten mukaan myös nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt. Laajat päihdekyselyt osoittavat, että nuorten humalajuominen ja usein alkoholia käyttävien nuorten osuus on laskenut 2000-luvun alusta lähtien (Kouluterveyskyselyt; Raitasalo ym. 2012).

2.5 Poliisin tietoon tuleminen

Nuorten kohtaamaa poliisikontrollia ja piilorikollisuuden osuutta nuorten rikoksissa on vuoden 1996 kyselystä lähtien tarkasteltu kysymällä, onko nuori tullut tekemiensä tekojen johdosta poliisin tietoon. Kuviossa 11 on tarkasteltu poliisin tietoon tulon todennäköisyyttä jaksolla 1996–2012. Päähavainto on, että nuoret tulevat verrattain harvoin poliisin tietoon tekemiensä tekojen johdosta. Tässä tarkasteltujen tekojen osalta todennäköisyys on suurin myymälävarkauksien kohdalla. Tätä selittänee kauppojen tehokkuus valvonnassa. Kuitenkin myös myymälävarkauksien kohdalla valtaosa nuorten tekemistä teoista ei koskaan tule poliisin tietoon. Suurin osa nuorten rikollisuudesta onkin siis piilorikollisuutta, joka ei näy viranomaistilastoissa.

Kuvio 11 Poliisin tietoon tulleiden osuus kiellettyihin ja rikollisiin tekoihin elämänsä aikana osallistuneista 1996–2012, %

Muutokset poliisin tietoon tulemisen todennäköisyydessä vuosien 1996 ja 2012 välisenä aikana vaihtelevat tekolajeittain. Tietoon tulemisen todennäköisyys on 2000-luvulla lisääntynyt kaupasta ja kioskista varastamisessa. Kun vuonna 1996 myymälävarkauden tehneistä nuorista 10 prosenttia oli tullut tekonsa johdosta poliisin tietoon, vastaava luku vuonna 2012 oli 24 prosenttia. Muutos on ollut johdonmukaista tarkastelujakson aikana. Se saattaa liittyä myymälöiden tietoiseen pyrkimykseen ilmoittaa myymälävarkaudet poliisille.

Vahingontekojen kohdalla poliisin tietoon tulleiden osuus on ensimmäistä mittausta lukuun ottamatta pysynyt tasaisena. Vuonna 2012 vahingonteon tehneistä nuorista 11 prosenttia oli tullut poliisi tietoon jonkin tekemänsä vahingonteon vuoksi. Marihuanan ja hasiksen käytön kohdalla poliisin tietoon tulleiden osuus on vaihdellut 2–6 prosentin välillä. Väkivallassa poliisiin tietoon tuleminen yleistyi 2000-luvun taiteessa. Tuoreimmassa mittauksessa tietoon tulleiden osuus on palannut lähelle 1990-luvun lopun tasoa.

3 NUORET RIKOSTEN UHREINA

3.1 Uhrikokemusten yleisyys elämän aikana ja kuluneen vuoden aikana

Nuorisoriikollisuuskyselyissä on mitattu vuodesta 1998 lähtien nuorten joutumista rikosten uhreiksi. Vuonna 2012 otettiin mukaan eräitä uusia tekemuotoja ja kyselyssä on nyt mukana kymmenen erilaista uhrikokemusta vahingonteosta ja varastamisesta erityyppisiin väkivallan muotoihin. Taulukossa 5 näkyy uhrikokemusten yleisyys nuorten keskuudessa. Jokaisen teon osalta on kysytty, onko teko kohdistunut nuoreen joskus hänen elämänsä aikana ja kyselyhetkeä edeltävän 12 kuukauden aikana. Samoin kuin rikoskäyttäytymistä kartoittavissa kysymyksissä, myös uhrikokemusten osalta niitä nuoria, jotka olivat kokeneet tapahtuman vuoden aikana, pyydettiin muistelemaan kunkin teon kohdalla viimeisintä tapausta ja vastaamaan sitä koskeviin jatkokysymyksiin.

Varkaudet ja vahingonteot. Yleisimpiä uhrikokemuksia nuorille olivat heidän omaisuuteensa kohdistuneet vahingonteot ja varkaudet. Viimeisen vuoden aikana 23 prosentilta nuorista oli tuhottu omaisuutta ja 22 prosentilta varastettu omaisuutta. Varkauden kohteeksi joutumisen yleisyydessä ei ollut merkittävää eroa sukupuolten välillä, mutta omaisuuden tuhoamista oli tapahtunut useammin pojille (27 %) kuin tytöille (19 %).

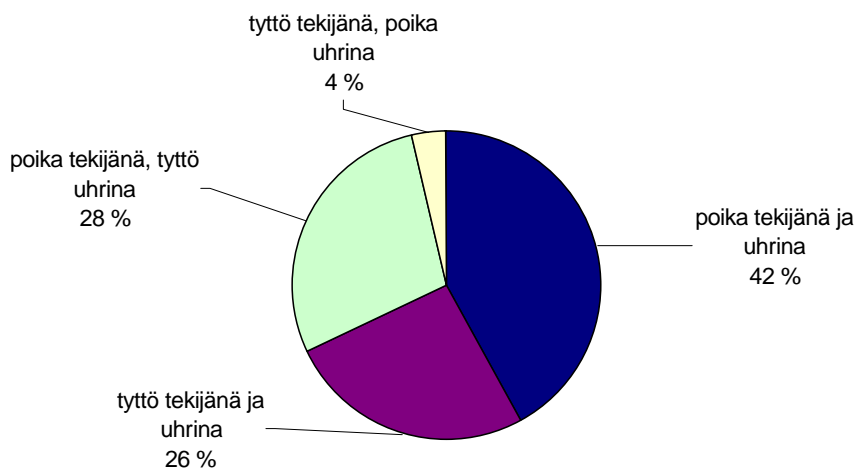
Nuorista 6 prosenttia (pojista 10 % ja tytöistä 4 %) ilmoitti, että vuoden aikana heiltä oli varastettu tai yritetty varastaa jotain käyttämällä tilanteessa väkivaltaa tai sillä uhkailua. Tapauksista 30 prosenttia oli sellaisia, että nuorelta onnistuttiin varastamaan omaisuutta. Muissa tapauksissa teko jäi yritykseksi.

Taulukko 5 Elämän aikana ja kuluneen vuoden aikana uhrikokemuksen ainakin kerran kokeneita, %

	Elämän aikana	95 % luottamusväli	Viimeisen 12kk aikana	95 % luottamusväli
omaisuuden vahingoittaminen	53	(50.2–54.8)	23	(21.6–24.8)
varastaminen	57	(54.4–58.9)	22	(20.9–23.9)
uhkaamalla varastaminen	14	(12.3–15.0)	6	(5.6–7.4)
kiusaaminen	46	(44.2–48.6)	13	(11.3–14.4)
sähköinen kiusaaminen	30	(27.6–31.5)	16	(14.1–17.2)
uhkailu	40	(36.9–42.6)	19	(17.4–20.5)
fyysinen väkivalta	34	(31.9–36.4)	16	(14.4–17.2)
vanhempien kuritusväkivalta	43	(41–44.3)	8	(7.3–8.9)
etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuva uhkailu ja väkivalta ^a	10	(8.8–10.9)	4	(3.6–5.1)
seksuaalinen häirintä	12	(10.7–13.4)	9	(7.6–9.8)
N	4 855			

^{a)} uhkailtu tai kohdistettu väkivaltaa kielen, ihonvärin, uskonnon tai yhteiskunnallisen mielipiteen vuoksi

Kiusaaminen ja uhkailu. Koulukiusaamisen kohteeksi vuoden aikana joutu-neita nuoria oli 13 prosenttia. Tytöistä kiusaamista oli kokenut 14 prosenttia ja pojista 12 prosenttia. Poikien kiusaamisessa tekijänä oli useimmin toinen poika, tyttöjä taas olivat kiusanneet yhtä lailla sekä pojat että tytöt (kuvio 12).

Kuvio 12 Kiusatun ja kiusaajan sukupuoli viimeisimmissä tapauksissa

Tutkimuksessa kartoitettiin myös sähköistä kiusaamista kysymällä, oliko joku uhkaillut tai tietoisesti loukannut nuorta sähköpostilla, tekstiviestillä tai inter-

netin keskustelupalstoilla. Nuorista 16 prosenttia ilmoitti tällaisesta kokemuksesta. Sähköisen kiusaamisen kohteeksi joutuminen oli tytöille (19 %) yleisempää kuin pojille (12 %).

Väkivaltaan liittyvistä uhrikokemuksista yleisin oli uhkailun kohteeksi joutuminen. Joka viidettä nuorta oli vuoden aikana uhattu vahingoittaa fyysisesti. Pojat (22 %) olivat kokeneet tyttöjä (16 %) useammin uhkailua.

Fyysinen väkivalta. Fyysistä väkivaltaa, jossa tekijä oli käynyt nuoren kimpuun esimerkiksi lyömällä, potkimalla tai jotakin asetta käyttäen, oli nuorista kokenut vuoden aikana 16 prosenttia (pojista 19 % ja tytöistä 12 %). Tuoreimmista väkivaltatapauksista 67 prosentissa sekä uhri että tekijä olivat poikia. Viidennes (18 %) tapauksista oli tyttöjen välistä väkivaltaa. Nuorista 26 prosenttia ilmoitti, että oli ollut alkoholin vaikutuksen alaisena, kun oli joutunut viimeksi fyysisen väkivallan kohteeksi. Väkivallan tekijöistä taas 39 prosentin arveltiin olleen alkoholin vaikutuksen alaisena samoissa tilanteissa. Viimeisimmistä väkivaltatilanteista 58 prosenttia oli sellaisia, joissa nuorelle ei ollut tullut vammoja. Tapauksista 39 prosentissa nuori oli saanut vammoja, joihin ei tarvittu hoitoa. Terveystoimittajan, lääkärin tai hammaslääkärin hoitoa oli tarvittu 4 prosentissa tapauksista.

Viimeisen vuoden aikana vanhempien taholta tullutta kuritusväkivaltaa oli kokenut 8 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista. Kuritusväkivallan kokeminen oli jonkin verran yleisempää tytöille kuin pojille. Viimeisimmissä tapauksissa tekijänä oli ollut useimmiten isä (51 % tapauksista). Äiti oli tekijänä 42 prosentissa tapauksia ja 7 prosenttia teoista oli isä- tai äitipuolen tekemiä. Noin kolmasosa (31 %) nuorten kokemasta kuritusväkivallasta oli sellaista, että siitä oli tullut vähintään lievä fyysinen vamma kuten mustelma, haava tai ruhje.

Etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuva uhkailu ja väkivalta. Nuorista 4 prosenttia (pojista 5 % ja tytöistä 4 %) kertoi kyselyssä, että heitä oli uhkailtu tai heihin oli kohdistettu väkivaltaa heidän kielensä, ihonvärinsä, uskontonsa tai yhteiskunnallisen mielipiteensä vuoksi.¹⁰

Seksuaalinen häirintä. Nuorten kokemaa seksuaalista häirintää kartoitettiin kysymällä, oliko nuori kokenut sukupuolista lähentelyä tai kanssakäymistä aikuisen tai nuorta itseään vähintään viisi vuotta vanhemman henkilön kanssa. Vuoden aikana seksuaalista häirintää kokeneita nuoria oli 9 prosenttia. Kokemus oli huomattavasti yleisempi tytöille, joista 14 prosenttia oli kokenut

¹⁰ Tämän teon kokemisen yhteyttä vastaajan ominaisuuksiin, kuten maahanmuuttajataustaan, tarkastellaan erillisessä raportoinnissa.

seksuaalista häirintää vuoden aikana. Pojilla vastaava osuus oli 3 prosenttia. Viimeisimmistä tapauksista 41 prosenttia oli ollut sellaisia, että tekijä suostuteli nuorta seksuaaliseen kanssakäymiseen. Tapauksista 13 prosentissa tekijä uhkaili tai painosti nuorta seksuaaliseen kanssakäymiseen ja 10 prosentissa tapauksista tekijä käytti fyysistä väkivaltaa. Kuudessa prosentissa tapauksista tekijä antoi nuorelle rahaa tai muun palkkion. Seksuaalista häirintää kokeneista nuorista 5 prosenttia oli saanut tapauksesta fyysisen vamman, joka oli vähintään mustelma, haava tai ruhje.

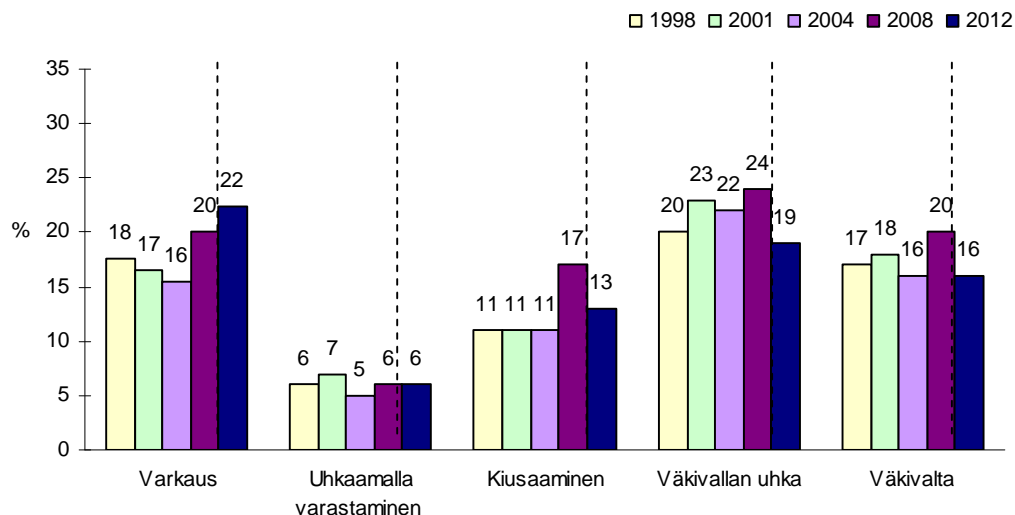
3.2 Uhrikokemusten yleisyys 1998–2012

Nuorisoriikollisuuskyselyissä on vuosien 1998–2012 ajalta viisi vertailukelpoista uhrikysymystä, joiden osalta voidaan tutkia nuorten uhrikokemusten yleisyyden kehitystä. Nämä ovat varkaus, uhkaamalla tai väkivallan avulla varastaminen, kiusaaminen, väkivallalla uhkaaminen ja fyysinen väkivalta. Kuviossa 13 tarkastellaan näiden tekojen yleisyyttä eri mittauksissa.

Varkauden kohteeksi joutuminen on yleistynyt vuoden 2004 jälkeen. Vuonna 2004 nuorista 16 prosenttia kertoi, että heiltä oli varastettu omaisuutta. Vastaava osuus vuoden 2012 kyselyssä oli 22 prosenttia. Uhkaamalla varastamisessa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia koko mittausjakson aikana vaan teon kokeneiden osuus on pysytellyt 5–7 prosentissa. Myöskään viimeisimpien mittausten välillä ei ole muutosta.

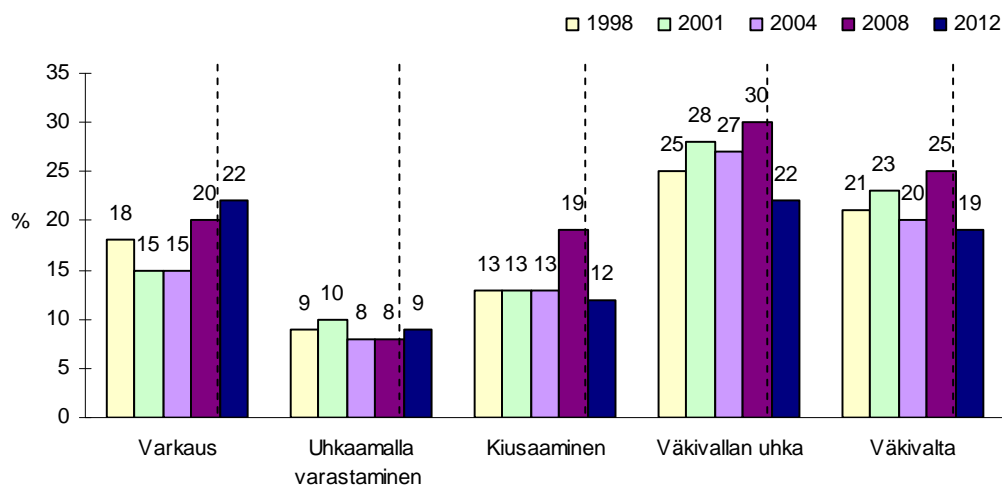
Kiusaamisen, uhkailun ja väkivallan kokeminen on vähentynyt merkittävästi viimeisen neljän vuoden aikana. Kiusaaminen ja fyysinen väkivalta yleistyivät jaksolla 2004–2008 ja viimeisimmässä, vuoden 2012 kyselyssä näiden uhrikokemusten osalta on palattu lähelle vuoden 2004 tasoa. Näyttää siltä, että vuosi 2008 muodostaa kiusaamisen ja fyysisen väkivallan osalta poikkeaman muuten melko tasaisena pysyneeseen kehitykseen¹¹.

¹¹ Vuoden 2008 aineisto kerättiin lukuvuotena, jolloin kouluissa kiinnitettiin runsaasti huomiota turvallisuuskysymyksiin syksyllä 2007 tapahtuneen Jokelan kouluampumisen johdosta. On periaatteessa mahdollista, että tämä on herkistänyt vastaajia muistamaan itseensä kohdistuneita väkivallanteoja (ks. myös Salmi 2009, 35–37).

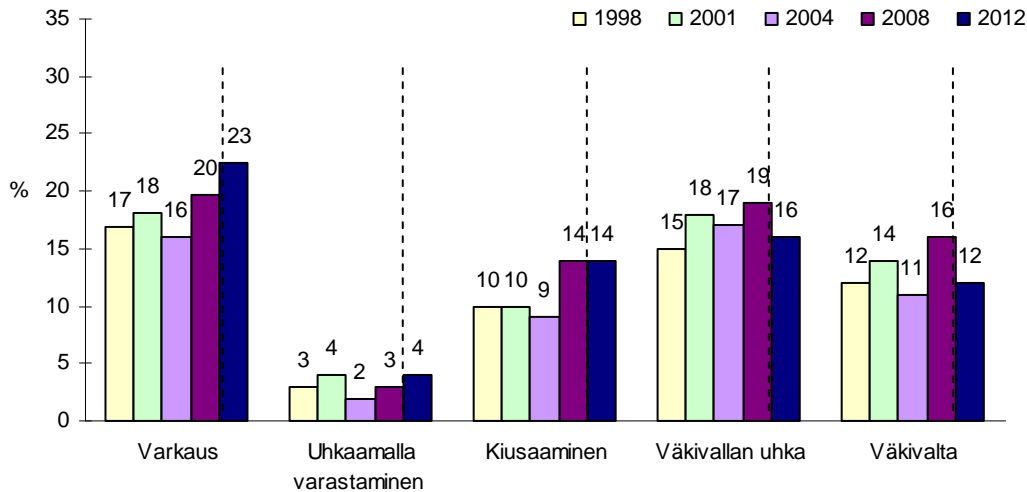

Kuvio 13 Kuluneen vuoden aikana uhrikokemuksen kokeneita nuoria 1998–2012, %

Kun tarkastellaan erikseen tyttöjen ja poikien uhrikokemusten kehitystä havaitaan, että kehitystrendit ovat pääsääntöisesti samansuuntaiset (kuviot 14 ja 15). Varkauden kohteeksi joutuminen on yleistynyt vuoden 2004 jälkeen sekä tytöillä että pojilla. Kiusaaminen, väkivallalla uhkailu ja fyysisen väkivallan kokeminen ovat vähentyneet pojilla merkittävästi viimeisen neljän vuoden aikana. Tyttöjen kohdalla muutokset ovat vähäisempiä. Fyysisen väkivallan kokeminen vähentyi selvästi myös tytöillä viimeisen neljän vuoden aikana. Sen sijaan kaksi viimeistä mittausta osoittavat tyttöjen kiusaamiskokemusten olleen jonkin verran yleisempiä kuin aiemmilla kyselykierroksilla.

Kuvio 14 Kuluneen vuoden aikana uhrikokemuksen kokeneita **poikia** 1998–2012, %

Kuvio 15 Kuluneen vuoden aikana uhrikokemuksen kokeneita **tyttöjä** 1998–2012, %

Edellä mainittujen uhrikokemusten trendien lisäksi nuorisoriikollisuuskyselyt antavat mahdollisuuden tarkastella vanhempien nuoriin kohdistamaa kuritusväkivaltaa vertailukelpoisilla kysymyksillä vuosina 2004–2012. Kuritusväkivallan kokemisen taso on pysynyt varsin vakaana tänä ajanjaksona. Vuonna 2004 joskus elämänsä aikana kuritusväkivaltaa kokeneita nuoria oli 47 prosenttia ja vuosina 2008 ja 2012 vastaavasti 43 prosenttia. Vuoden aikana kuritusväkivaltaa kokeneiden osuus oli vuosien 2004 ja 2008 kyselyissä 7 prosenttia ja viimeisimmässä mittauksessa 8 prosenttia.

Vanhempien lapsiinsa kohdistamaa väkivaltaa on Suomessa tutkittu myös pitemmällä aikajänteellä. Vuonna 2008 toteutetussa lapsiuhritutkimuksessa kuritusväkivallan esiintyvyyttä verrattiin vuosina 1988 ja 2008. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kuritusväkivalta on vähentynyt selvästi pitkällä aikavälillä (Ellonen ym. 2008).

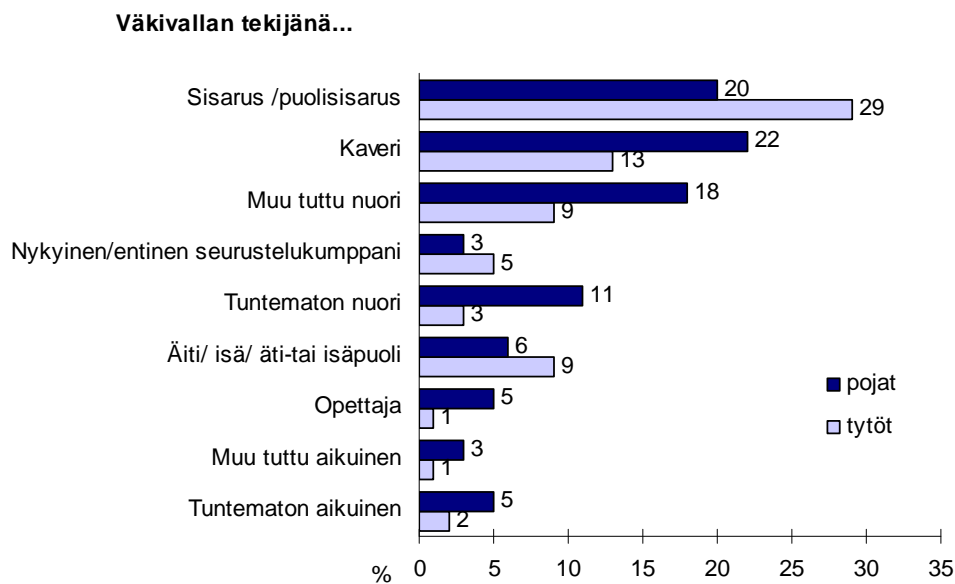
3.3 Kuka kohdistaa väkivaltaa nuoriin?

Erityyppisten uhrikokemusten yleisyyttä mittaavien kysymysten lisäksi fyysisen väkivallan osalta kartoitettiin tarkemmin, minkä tekijätahon väkivallan kohteeksi nuoret olivat vuoden aikana joutuneet. Tulokset osoittavat, että nuoriin kohdistuva väkivalta on useimmin toisten nuorten tekemää ja että tuttujen henkilöiden nuoriin kohdistama väkivalta on selvästi yleisempää kuin tuntemattomien taholta tullut väkivalta (kuvio 16).

Tytöt kohtasivat selvästi useimmin sisarusten tekemää väkivaltaa, 29 prosenttia ilmoitti tällaisesta. Tytöistä 13 prosenttia oli kokenut fyysistä väkivaltaa kaverinsa taholta ja 9 prosenttia muun tutun nuoren taholta. Viisi prosenttia tytöistä ilmoitti entisen tai nykyisen seurustelukumppanin tekemästä väki-

vallasta. Vain kolme prosenttia tytöistä kertoi kohdanneensa tuntemattoman nuoren tekemää väkivaltaa.

Poikien kohdalla lähes yhtä yleistä oli kaverin tekemä väkivalta (22 % kokenut vuoden aikana), sisaruksen taholta tullut väkivalta (20 %) sekä jonkun muun tutun nuoren tekemä väkivalta (18 %). Kolme prosenttia pojista ilmoitti kokeneensa vuoden aikana seurustelusuhdeväkivaltaa. Tuntemattoman nuoren taholta tullutta fyysistä väkivaltaa kohdanneita poikia oli 11 prosenttia.

Kuvio 16 Väkivallan kohteeksi joutuneiden osuudet uhrin sukupuolen ja väkivallan tekijän mukaan, %

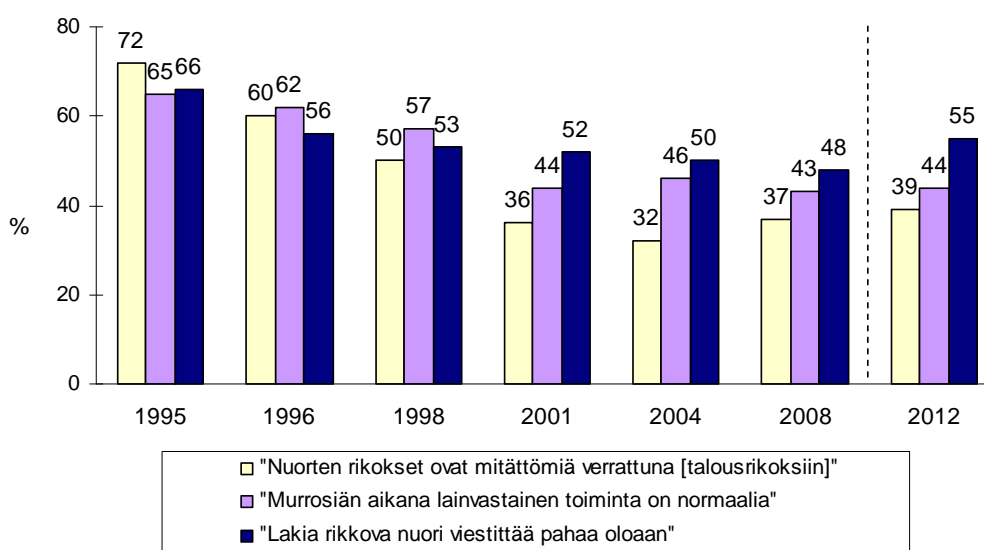
Aikuisten ja erityisesti nuorelle tuntemattomien aikuisten tekemä väkivalta oli huomattavasti harvinaisempaa kuin nuorten kesken tapahtuva väkivalta. Vanhempien kuritusväkivaltaa oli vuoden aikana kokenut 9 prosenttia tytöistä ja 6 prosenttia pojista. Pojista 5 prosenttia ilmoitti opettajan fyysisestä väkivallasta ja 3 prosenttia muun tutun aikuisen taholta tulleesta väkivallasta. Tyttöillä vastaavia kokemuksia oli prosentilla. Tuntematon aikuinen oli kohdistanut väkivaltaa viiteen prosenttiin pojista ja kahteen prosenttiin tytöistä.

4 NUORTEN SUHTAUTUMINEN NUORTEN RIKOKSIIN

Nuorisoriikollisuuskyselyissä on kaikilla kierroksilla tutkittu nuorten suhtautumista rikoksiin. Tämä on toteutettu esittämällä nuorille rikollisuuteen liittyviä väittämiä, jotka on alun perin muotoiltu niin kutsutun neutralisaatioteorian pohjalta. Neutralisaatioilla tarkoitetaan tapoja, joilla sekä omaa että muiden rikoskäyttäytymistä selitetään ja perustellaan hyväksyttäväksi. (Sykes & Matza 1957; Kivivuori 2005, 57; ks. myös Salmi 2004, 18–23.)

Kuviossa 17 on tarkasteltu nuorten rikollisuuteen liittyvien asenteiden kehitystä vuosina 1995–2012. Koko ajanjaksoa tarkasteltaessa voidaan havaita, että nuorten valmius hyväksyä rikoskäyttäytymistä on vähentynyt. Asenteiden jyrkentyminen oli voimakkainta vuosien 1995–2001 välillä, kun taas 2000-luvulla tilanne on ollut tasaisempi. Havainto myötäilee omaisuusrikosten tekemisen trendiä; kyselyissä mitatut nuorten tekemät omaisuusrikokset vähenivät selvästi 1990-luvun puolivälistä 2000-luvun alkuun.

Viimeisimmän kahden mittauskerran välillä muutokset eivät ole suuria. Nuoret suhtautuvat kuitenkin vuonna 2012 jonkin verran hyväksyvämmiin väittämiin siitä, että lakia rikkova nuori viestittää pahaa oloaan.

Kuvio 17 Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa olleita 1995–2012, %. Asenneväittämät, joiden hyväksynnässä tapahtunut suurin muutos

5 YHTEENVETO

Seitsemäs valtakunnallinen nuorisoriikollisuuskysely toteutettiin keväällä 2012. Vuonna 1995 aloitettu kyselyjärjestelmä mittaa 15–16-vuotiaiden suomalaisnuorten kiellettyä ja rikollista toimintaa sekä uhrikokemuksia.

Yleisimpiä vuoden 2012 kyselyssä mitatuista yhdeksäsluokkalaisten tekemistä kielletyistä tai rikollisista teoista olivat luvaton tiedostojen verkkolaataaminen (71 % tehnyt teon kuluneen vuoden aikana), alkoholin humalajuominen (51 %) luvattomat poissaolot koulusta (40 %), koulukiusaaminen (21 %), koulusta varastaminen (20 %) ja vahingonteko koulun ulkopuolella (20 %). Harvinaisimpia tekoja olivat pahoinpitely (6 %), uhkaamalla varastaminen (3 %), muiden kuin mietojen huumeiden käyttö (2 %) ja moottoriajoneuvon varastaminen (2 %).

Kun tarkastellaan rikoskäyttäytymisen muutoksia vuodesta 1995 lähtien, voidaan havaita, että nuorten rikoskäyttäytyminen harvinaistui jaksolla 1995–2004, jonka jälkeen rikoskäyttäytyminen on yleistynyt jonkin verran. Rikoslajikohtaiset trendit kuitenkin vaihtelevat.

Varastaminen harvinaistui vuoden 2008 mittaukseen asti. Vahingonteot taas vähenivät voimakkaasti kyselyjärjestelmän ensimmäisissä mittauksissa, jonka jälkeen taso pysyi vakaana vuoden 2008 kyselyyn asti. Vuoden 2012 mittauksessa havaitaan vahingontekojen selvä yleistymisen. Käytettävissä olevien teonpiirretietojen pohjalta muutosta ei voitu täsmentää johonkin teko-tyyppiin, joten ilmiön pysyvyyden ja luonteen selvittäminen jää jatkotutkimusten varaan.

Väkivallan yleisyys on pysynyt muihin tekemuotoihin nähden vakaimpana koko kyselyjärjestelmän olemassa olon ajan. Kolmella viimeisimmällä mittauksella taso on ollut huikan alhaisempi kuin näitä edeltävissä mittauksissa.

Marihuanan ja hasiksen käyttö yleistyi jonkin verran 2000-luvulle tultaessa, jonka jälkeen kehitys kääntyi laskuun. Vuoden 2012 kyselyssä mietojen huumeiden käyttö oli kuitenkin yleisempää kuin neljä vuotta aikaisemmin.

Nuorten rikoskäyttäytymisen teonpiirteiden tarkastelu osoittaa, että useiden tekojen alkoholisidonnaisuus on vähentynyt viime vuosina. Erityisesti vahingonteot, tappeleminen ja pahoinpitelyt tehtiin vuonna 2012 huomattavasti harvemmin alkoholin vaikutuksen alaisena kuin kahdeksan vuotta aikaisemmin.

Nuoret tulevat aiempaa useammin poliisin tietoon tekemistään varkauksista. Tekojensa johdosta poliisin tietoon tulleiden nuorten osuuden tarkastelu osoittaa, että suurin osa nuorten rikollisuudesta on niin kutsuttua piilorikollisuutta, joka ei tule viranomaisten tietoon.

Yleisimpiä uhrikokemuksia nuorille olivat heidän omaisuuteensa kohdistuneet vahingonteot (23 % kokenut kuluneen vuoden aikana) ja varkaudet (22 %), väkivallalla uhkailu (19 %), sähköinen kiusaaminen ja uhkailu (16 %) sekä fyysinen väkivalta (16 %). Harvinaisimpia kyselyssä mitatuista teoista olivat uhkaamalla varastaminen (6 %) ja etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuva uhkailu ja väkivalta (4 %).

Kun tarkastellaan uhrikokemusten kehitystä jaksolla 1998–2012, päähavaintona on, että tasomuutokset uhrikokemusten yleisyydessä eivät ole suuria. Nuorten omaisuuteen kohdistuneet varkaudet ovat lisääntyneet jonkin verran 2000-luvulla. Uhkaamalla varastamisen taso taas on pysynyt kaikissa mittauksissa lähes samana. Myös kiusaamisen ja fyysinen väkivallan yleisyys on pysytellyt vuodesta 1998 varsin vakaalla tasolla lukuun ottamatta vuoden 2008 mitausta, jossa kokemukset olivat muihin mittauksiin verrattuna yleisempiä. Uhkailun yleisyys oli vuonna 2012 koko mittausjakson alhaisimmalla tasolla.

Nuoriin kohdistuva fyysinen väkivalta on useimmin toisten nuorten tekemää. Ylipäätään tuttujen henkilöiden tekemä väkivalta on selvästi yleisempää kuin tuntemattomien taholta tullut väkivalta. Tyypillisimmin nuoriin kohdistui väkivaltaa, jossa tekijänä oli sisarus, kaveri tai muu tuttu nuori. Aikuisten taholta tulleessa väkivallassa tekijänä oli useimmin isä tai äiti.

LÄHTEET

- Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Salmi, Venla & Sariola, Heikki (2008). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87. Tampere.
- Kivivuori, Janne (2011). *Discovery of Hidden Crime. Self-Report Surveys in Criminal Policy Context*. Oxford: Oxford University Press.
- Kivivuori, Janne & Bernburg, Jon Gunnar (2011). *Delinquency Research in the Nordic Countries*. Teoksessa: Michael Tonry & Tapio Lappi-Seppälä (toim.) *Crime and Justice: A Review of Research, Volume 40. Crime and Justice in Scandinavia*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kivivuori, Janne & Salmi, Venla & Walser, Simon (2013). *Supervision Mode Effects in Computerized Delinquency Surveys at School: Finnish Replication of a Swiss Experiment*. *Journal of Experimental Criminology*.
- Kouluterveyskyselyt 2002/2003–2010/2011. Taulukot aiheittain. Rikheet ja rikokset. Stakes.
http://info.stakes.fi/kouluterveys/taulukot/ktkysely_kokomaa_rikheet_20001_201011.xls
- Lucia, S. & Herrmann, L. & Killias, M. (2007). How important are interview methods and questionnaire designs on research on self-reported juvenile delinquency? An experimental comparison of Internet vs. paper-and-pencil questionnaires and different definitions of the reference period. *Journal of Experimental Criminology* 3, 39–64.
- Raitasalo, Kirsimarja & Huhtanen, Petri & Ahlsröm, Salme (2012). Nuorten päihteiden käyttö sekä käsitykset niihin liittyvistä riskeistä ja saatavuudesta. Suomen ESPAD-aineiston tuloksia 1995–2011. *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (1), 72–80.
- Salmi, Venla (2004). *Varhaisnuorten normirikkomukset – ongelma vai osa nuoruutta? Helsinkiläisten 12–13-vuotiaiden kielletyn ja rikollisen toiminnan laajuus, piirteitä ja merkityksiä*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu- ja 40. Helsinki.
- Salmi, Venla (toim.) (2009). *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisoriikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246, Helsinki.
- Sykes, Gresham & Matza, David (1957). *Techniques of Neutralization: A Theory of Juvenile Delinquency*. *American Sociological Review* 22:6, 664–673.

LIITETAULUKOT

Liitetaulukko 1 Kuluneen vuoden aikana teon^a ainakin kerran tehneitä **poikia**, %

	1995	1996	1998	2001	2004	2008	2012
luvaton poissaolo koulusta	[44	41	44]	36	36	39	38
seiniin piirtely	15	14	13	11	9	9	13
vahingonteko koulussa	19	18	15	12	12	11	18
vahingonteko muualla	27	22	18	13	15	14	23
kaupasta/kioskista varastaminen	15	18	13	10	10	10	9
koulusta varastaminen	33	30	21	20	18	16	21
moottoriajoneuvon varastaminen	3
muu varkaus	8
murtautuminen	10	9
luvaton verkkolataaminen	73	73
koulukiusaaminen	33	27	25	18	19	24	25
osallistuminen tappeluun	18	19	17	19	16	15	17
pahoinpitely	10	9	8	10	8	8	9
uhkaamalla varastaminen	2	4
aseen mukana pitäminen	13
alkoholin humalajuominen	48
marihuanan/hasiksen käyttö	4	6	7	9	8	7	11
muun huumeen käyttö ^b	[1	1	1]	2
humalassa ajo moottoriajoneuvolla	26	24	24	20	21	19	14
N	627	2 093	2 272	2 179	2 591	2 858	2384

a) Kysymysten muotoilut on pidetty pääsääntöisesti identtisinä, hakasulkeet viittaavat kysymyksen sanamuodon muutokseen. b) Viittaa muihin huumaaviin aineisiin kuin marihuanan/hasikseen tai lääkkeisiin.

Liitetaulukko 2 Kuluneen vuoden aikana teon^a ainakin kerran tehneitä **tyttöjä**, %

	1995	1996	1998	2001	2004	2008	2012
luvaton poissaolo koulusta	[49	44	43]	42	40	43	43
seiniin piirtely	23	23	20	15	15	15	18
vahingonteko koulussa	8	8	8	5	6	7	12
vahingonteko muualla	12	10	9	7	6	8	17
kaupasta/kioskista varastaminen	16	20	18	13	11	11	11
koulusta varastaminen	27	25	20	18	17	15	18
moottoriajoneuvon varastaminen	1
muu varkaus	6
murtautuminen	6	5
luvaton verkkolataaminen	65	69
koulukiusaaminen	16	16	16	11	13	18	17
osallistuminen tappeluun	8	8	8	10	7	8	5
pahoinpitely	5	5	4	6	5	4	4
uhkaamalla varastaminen	1	2
aseen mukana pitäminen	5
alkoholin humalajuominen	53
marihuanan/hasiksen käyttö	5	8	7	8	8	6	7
muun huumeen käyttö ^b	[2	1	2]	2
humalassa ajo moottoriajoneuvolla	5	8	8	6	6	12	12
N	566	2 091	2 222	2 136	2 532	2 898	2471

a) Kysymysten muotoilut on pidetty pääsääntöisesti identtisinä, hakasulkeet viittaavat kysymyksen sanamuodon muutokseen. b) Viittaa muihin huumaaviin aineisiin kuin marihuanan/hasikseen tai lääkkeisiin.

Internet-lomakkeen paperiversio

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

NUORISOTUTKIMUS 2012

Tällä kyselyllä tutkitaan nuorten elämään liittyviä asioita. Lomakkeen kysymykset koskevat sinun omia kokemuksiasi ja mielipiteitäsi.

Kysely on nimetön eikä kukaan voi tunnistaa vastauksiasi. Myöskään kukaan ulkopuolinen (opettajat, vanhemmat) ei tule näkemään vastauksia. Vastaukset analysoidaan Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa ja vain tutkijat käsittelevät niitä. Tutkimukseen vastaaminen ei ole pakollista. Jokaisen oppilaan vastaus on kuitenkin tärkeä, joten toivomme, että vastaat kyselyyn.

Vastaa kaikkiin kyselyn kysymyksiin. Kyselyssä on useita sivuja ja eteenpäin kyselyssä pääset **jatka-** painikkella. Kysely päätteeeksi paina **lähetä-** painiketta, jotta vastauksesi tallentuu.

Jos et ymmärrä jotain kysymystä tai tarvitse apua lomakkeen kanssa, voit kysyä neuvoa tunnin valvojalta.

KIRJOITA ALUKSI KOULUSI NIMI JA MILLÄ LUOKALLA OLET:

Koulusi? _____

Luokkasi? (Älä vastaa pelkästään 9 vaan kirjoita koko luokkatunnus esim. 9a.) _____

KYSYMYKSIÄ SINUSTA

- 1. Oletko tyttö vai poika?** 1 tyttö 2 poika
- 2. Kuinka monta vuotta vanha olet?** _____
- 3. Kuinka monta vuotta olet asunut nykyisellä paikkakunnallasi?** _____
- 4. Onko sinulla tällä hetkellä vakituista poika/tyttöystävää?**
1 ei 2 kyllä
- 5. Oletko syntynyt Suomessa?**
1 kyllä 2 en → Missä maassa synnyit? _____

KYSYMYKSIÄ KOULUNKÄYNNISTÄ JA SUUNNITELMISTASI

- 6. Muistele viimeisintä todistusta, jonka olet saanut. Mikä numero sinulla oli seuraavissa oppiaineissa?**
Matematiikka: _____ Äidinkieli: _____ Englanti: _____
- 7a. Oletko saanut luki- tai tukiopetusta tämän lukuvuoden aikana?**
1 en ole 2 olen
- 7b. Oletko koskaan jäänyt luokallesi?**
1 en ole 2 olen
- 8. Mitä teet peruskoulun jälkeen? Mikä seuraavista tuntuu tällä hetkellä eniten sinulle sopivalta?**
 - 1 menen lukioon
 - 2 menen ammattikouluun
 - 3 opiskelen kaksoistutkinnon (sekä lukio että ammattikoulu)
 - 4 menen oppisopimuskoulutukseen
 - 3 menen suoraan työelämään

KYSYMYKSIÄ PERHEESTÄ

9. Kenen kanssa asut?

- 1 yhdessä oman äitini ja isäni kanssa
- 2 osan aikaa äitini, osan aikaa isäni kanssa
- 3 vain äitini kanssa
- 4 vain isäni kanssa
- 5 äitini ja hänen kumppaninsa/isäpuoleni kanssa
- 6 isäni ja hänen kumppaninsa/äitipuoleni kanssa
- 7 muiden sukulaisten luona
- 8 sijaisperheessä
- 9 muissa oloissa

10. Asuuko samassa paikassa kanssasi sisaruksia?

- 1 ei asu
- 2 siskojasi, kuinka monta? _____
- 3 veljiäsi, kuinka monta? _____
- 4 sisarpuolia, kuinka monta? _____
- 5 velipuolia, kuinka monta? _____

11. Mitä kieltä tai kieliä puhut vanhempiesi kanssa? (Voit valita useamman kohdan.)

- 1 suomea
- 2 ruotsia
- 3 venäjää
- 4 viroa
- 5 muuta kieltä tai kieliä, kerro mitä: _____

12. Käykö isäsi tällä hetkellä töissä?

- 1 kyllä, hänellä on työpaikka
- 2 ei, hän on työtön/lomautettu
- 3 ei, hän on sairauseläkkeellä/sairauslomalla/sairaalassa
- 4 ei, hän on muuten eläkkeellä
- 6 ei, hän on koti-isä
- 5 ei, hän opiskelee
- 6 ei, hän on kuollut
- 7 en tiedä

13. Onko isäsi syntynyt Suomessa?

- 1 kyllä 2 ei → kerro missä maassa hän syntyi: _____

14. Käykö äitisi tällä hetkellä töissä?

- 1 kyllä, hänellä on työpaikka
- 2 ei, hän on työtön/lomautettu
- 3 ei, hän on sairauseläkkeellä/sairauslomalla/sairaalassa
- 4 ei, hän on muuten eläkkeellä
- 6 ei, hän on kotiäiti
- 5 ei, hän opiskelee
- 6 ei, hän on kuollut
- 7 en tiedä

15. Onko äitisi syntynyt Suomessa?

- 1 kyllä 2 ei → kerro missä maassa hän syntyi: _____

16. Jos vertaat perheesi taloudellista tilannetta muihin tuntemiisi perheisiin, kuinka hyvä perheesi taloudellinen tilanne on?

1	2	3	4	5	6	7
paljon huonompi	huonompi	vähän huonompi	sama	vähän parempi	parempi	paljon parempi

17. Jos vertaat itseäsi muihin samanikäisiin nuoriin, onko sinulla itselläsi vähemmän, yhtä paljon, vai enemmän rahaa käytettävänä?

1	2	3	4	5	6	7
paljon vähemmän	vähemmän	vähän vähemmän	yhtä paljon	vähän enemmän	enemmän	paljon enemmän

18. Seuraavaksi kysytään, oletko tehnyt joitakin kiellettyjä tekoja, joita nuoret voivat tehdä. Muista, että kysely on nimetön. Voit huoletta vastata rehellisesti.

Luvaton poissaolo koulusta

1 a. Oletko koskaan elämäsi aikana **jäänyt pois koulusta ainakin yhden koko päivän ajaksi ilman koulun hyväksymää syytä?** 1 en ole 2 olen

b. Entä oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

Vahingonteot

2a. Oletko koskaan elämäsi aikana **kirjoittanut tai maalannut kirjoituksia tai graffiteja seiniiin, busseihin, pysäkkikatoksiin, ikkunoihin tai muihin vastaaviin paikkoihin?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

3a. Oletko koskaan elämäsi aikana **tahallisesti vahingoittanut tai tuhonnut koulun omaisuutta tai koulurakennusta?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

4a. Oletko koskaan elämäsi aikana **tahallisesti vahingoittanut tai tuhonnut muuta kuin koululle kuuluvaa omaisuutta?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

Varastaminen

- 5a. Oletko koskaan elämäsi aikana **varastanut jotakin kaupasta tai kioskista?** 1 en ole 2 olen
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen
- 6a. Oletko koskaan elämäsi aikana **varastanut jotakin koulusta?** 1 en ole 2 olen
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen
- 7a. Oletko **koskaan elämäsi aikana varastanut moottoriajoneuvoa, kuten autoa, moottoripyörää, mopoa, moottorikelkkaa tai mönkijää?** 1 en ole 2 olen
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen
- 8a. Oletko koskaan **tehnyt jonkun muun varkauden, mitä edellä ei kysytty?** 1 en ole 2 olen
(Omasta kodista varastamista ei lasketa!)
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen
- 9a. Oletko koskaan elämäsi aikana **murtautunut sisään johonkin asuntoon, rakennukseen tai varastotilaan?** (Omaan kotiin ”murtautumista” ei lasketa!) 1 en ole 2 olen
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen
- 10a. Oletko koskaan elämäsi aikana **luvattomasti ladannut internetistä tai vertaisverkosta musiikkia, elokuvia, TV-ohjelmia, pelejä tai ohjelmia?** 1 en ole 2 olen
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

Väkivalta

- 11a. Oletko koskaan elämäsi aikana **kiusannut koulussa tai koulumatkalla toista nuorta?** 1 en ole 2 olen
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen
- 12a. Oletko koskaan elämäsi aikana **osallistunut tappeluun julkisella paikalla?** 1 en ole 2 olen
(Tappeluun osallistumisella tarkoitetaan sitä, että olet itse aktiivisesti ollut mukana julkisella paikalla käydyssä tappelussa. Julkisella paikalla tarkoitetaan muita paikkoja kuin yksityisiä asuntoja.)
- b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

13a. Oletko koskaan elämäsi aikana **hakannut jonkun?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

14a. Oletko koskaan elämäsi aikana **uhannut jotain ihmistä hakkaamisella tai aseella, jotta saisit häneltä rahaa tai jonkin arvokkaan esineen?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

15a. Oletko koskaan elämäsi aikana **pitänyt mukanasasi asetta tai aseeksi tarkoittamaasi välinettä**, kuten esimerkiksi veistä, ketjua tai ampuma-asetta? 1 en ole 2 olen
(Älä huomioi metsästyksen tai ampuma-, jousiammunta- tai vastaavaan harrastustoimintaan liittyvää aseiden käyttöä tai siirtämistä.)

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

Alkoholi ja huumeet

16a. Oletko koskaan elämäsi aikana **juonut alkoholia niin, että koit olevasi humalassa?** 1 en ole 2 olen

b Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

17a. Oletko koskaan elämäsi aikana **ajanut humalassa autolla, moottoripyörällä tai mopolla?** 1 en ole 2 olen
(Kysymys ei koske polkupyörällä ajamista humalassa!)

b Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

18a. Oletko koskaan elämäsi aikana **käyttänyt tai kokeillut marihuanaa tai hasista?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

19a. Oletko koskaan elämäsi aikana **käyttänyt MUTTA huumeita kuin marihuanaa tai hasista?** 1 en ole 2 olen

b. Oletko tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana eli viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 en ole 2 olen

JATKOKYSYMYKSET RIKOSTEKOIHIN

Luvaton poissaolo koulusta

Vastasis, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **jäänyt pois koulusta ainakin YHDEN KOKO PÄIVÄN ajaksi ilmankoulun hyväksymää syytä.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Seiniin kirjoittelu ja piirtely

Vastasis, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **kirjoittanut tai maalannut kirjoituksia tai graffiteja seiniin, busseihin, pysäkkikatoksiin, ikkunoihin tai muihin vastaaviin paikkoihin.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Koulun omaisuuden vahingoittaminen

Vastasis, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **tahallisesti vahingoittanut tai tuhonnut koulun omaisuutta tai koulurakennusta.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muu omaisuuden vahingoittaminen

Vastasis, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **tahallisesti vahingoittanut tai tuhonnut muuta kuin koululle kuuluvaa omaisuutta.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** vahingoitit omaisuutta.

2. Vahingoittiko joku muu omaisuutta kanssasi samassa tilanteessa?

- 1 ei
- 2 yksi muu henkilö vahingoitti omaisuutta kanssani
- 3 useampia muita henkilöitä vahingoitti omaisuutta kanssani

3. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?

- 1 en
- 2 olin hieman
- 3 olin humalassa

4. Oliko teko kosto jostain aiemmasta teosta, joka kohdistui sinuun tai läheiseesi?

- 1 ei
- 2 oli kosto itseeni kohdistuneesta teosta
- 3 oli kosta ystävääni tai sukulaiseeni kohdistuneesta teosta

Kaupasta tai kioskista varastaminen

Vastasis, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **varastanut jotakin kaupasta tai kioskista.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** varastit kaupasta tai kioskista.

2. Kun viimeksi varastit, niin mistä silloin varastit?

1 ruokakaupasta	4 vaatekaupasta
2 kioskista	5 muusta kaupasta tai myyntipaikasta
3 tavaratalosta	6 erilaisista kaupoista

3. Mikä suunnilleen oli sillä kerralla varastamiesi tavaroiden arvo euroina? _____

4. Varastiko joku muu kanssasi samassa tilanteessa?

- 1 ei
- 2 yksi muu henkilö varasti kanssani
- 3 useampia muita henkilöitä varasti kanssani

5. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?

- 1 en
- 2 olin hieman
- 3 olin humalassa

Koulusta varastaminen

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **varastanut jotakin koulusta**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Moottoriajoneuvon varastaminen

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **varastanut moottoriajoneuvon, kuten auton, moottoripyörän, mopon, moottorikelkan tai mönkijän.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** varastit moottoriajoneuvon.

2. Minkä varastit?

1 auton	4 moottorikelkan
2 moottoripyörän	5 mönkijän
3 mopon	6 muun moottoriajoneuvon

3. Varastiko joku muu moottoriajoneuvon kanssasi?

- 1 ei
- 2 yksi muu henkilö varasti auton kanssani
- 3 useampia muita henkilöitä varasti auton kanssani

4. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?

- 1 en
- 2 olin hieman
- 3 olin humalassa

Muu varkaus

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **tehnyt jonkun muun varkauden kuin varastanut kaupasta, koulusta tai varastanut moottoriajoneuvon.** Muista, että omasta kodista varastamista ei tässä huomioida!

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** teit tällaisen varkauden.

2. **Mitä** varastit?

1 Rahaa	4 Alkoholia
2 Polkupyörän	5 Muuta
3 Tupakkaa	

3. Mikä suunnilleen oli sillä kerralla varastamiesi tavaroiden arvo euroina? _____

4. **Kenen** omaisuutta silloin varastit? Valitse seuraavista vain yksi vaihtoehto, se joka parhaiten kuvaa varastamasi omaisuuden omistajaa.

1 Tuntemani henkilön	3 Yrityksen tai yhteisön
2 Tuntemattoman henkilön	4 En tiedä

Murtautuminen

Vastasi, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **murtautunut sisään johonkin asuntoon, rakennukseen tai varastotilaan?**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** murtaudit johonkin asuntoon, rakennukseen tai varastotilaan.

2. Murtautuiko joku muu asuntoon, rakennukseen tai varastotilaan kanssasi?

- 1 ei
- 2 yksi muu henkilö murtautui kanssani
- 3 useampia muita henkilöitä murtautui kanssani

3. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?

- 1 en
- 2 olin hieman
- 3 olin humalassa

4. Mihin murtaudit? (Ympäröi vain yksi kohta, joka parhaiten kuvaa kohdetta.)

- 1 käytössä oleva asunto
- 2 autiotalo tai hylätty rakennus
- 3 myymälä, kioskki tai muun yrityksen toimitila
- 4 muu rakennus tai varasto

Tekijänoikeuden loukkaaminen internetissä

Vastasi, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **luvattomasti ladannut internetistä tai vertaisverkosta musiikkia, elokuvia, TV-ohjelmia, pelejä tai ohjelmia?**

1. Kuinka usein olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana?

- 1 Päivittäin tai lähes päivittäin
- 2 1–2 kertaa viikossa
- 3 1–2 kertaa kuukaudessa
- 4 Harvemmin

Kiusaaminen

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **kiusannut koulussa tai koulumatkalla toista nuorta.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** kiusasit.

2. Kun viimeksi kiusasit toista nuorta, niin oliko kiusaaminen
 - 1 henkistä (esim. pilkkaaminen, haukkuminen, syrjiminen)
 - 2 ruumiillista (esim. töniminen)
 - 3 henkistä ja ruumiillista
3. Kiusasiko joku muu häntä kanssasi samassa tilanteessa?
 - 1 ei
 - 2 yksi muu henkilö kiusasi häntä samassa tilanteessa
 - 3 useampia muita henkilöitä kiusasi häntä samassa tilanteessa
4. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?
 - 1 en
 - 2 olin hieman
 - 3 olin humalassa
5. Oliko tekosi syynä kiusatun henkilön kieli, ihonväri, uskonto tai vastaava syy?

1 hänen kielensä	4 hänen kansallinen taustansa
2 hänen ihonvärinsä	5 hänen yhteiskunnallinen mielipiteensä
3 hänen uskontonsa	6 ei mikään näistä

Osallistuminen tappeluun

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **osallistunut tappeluun julkisella paikalla.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** osallistuit tappeluun.

2. Aiheutitko vahinkoa omaisuudelle tai ihmisille?
 - 1 en
 - 2 kyllä, mutta vain omaisuudelle
 - 3 kyllä, mutta vain ihmisille
 - 4 kyllä, sekä omaisuudelle että ihmisille
 - 5 en tiedä
3. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?
 - 1 en
 - 2 olin hieman
 - 3 olin humalassa
4. Ajattele henkilöä tai henkilöitä, jota vastaan tappelit. Mikä oli hänen/heidän kansallinen taustansa? (Jos tappeluun osallistui useampia henkilöitä, ajattele sitä, joka aktiivisimmin tappeli sinua vastaan.)
 - 1 en tiedä
 - 2 suomalainen
 - 3 muu kansallinen tausta, mikä: _____

Pahoinkitely

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **hakannut jonkun**.

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** hakkasit jonkun.

2. Mikä oli viimeksi hakkaamasi henkilön sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen

3. Kuinka monta vuotta vanha hakkaamasi henkilö oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan.) _____

4. Tarvitsiko hän hoitoa tekosi johdosta?

- 1 ei tarvinnut 3 hän joutui lääkäriin/sairaalaan
2 kyllä, mutta ensiapu riitti 4 en tiedä, tarvitsiko hän hoitoa

5. Hakkasiko joku muu häntä kanssasi samassa tilanteessa?

- 1 ei
2 yksi muu henkilö hakkasi häntä samassa tilanteessa
3 useampia muita henkilöitä hakkasi häntä samassa tilanteessa

6. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?

- 1 en 2 olin hieman 3 olin humalassa

8. Ketä hakkasit? (Valitse **vaihtoehto**, joka **parhaiten** kuvaa uhriasi)

- 1 tuntematon nuori
2 ystävä/kaveri
3 saman koulun oppilas
4 veli tai sisko
5 entinen tai nykyinen tyttöystävä/poikaystävä
6 tuttu aikuinen
7 tuntematon aikuinen
8 ulkomaalainen tai maahanmuuttaja
9 rasisti
10 muu henkilö

9. Oliko teko kosto jostain aiemmasta teosta, joka kohdistui sinuun tai läheiseesi?

- 1 ei
2 oli kosto itseeni kohdistuneesta teosta
3 oli kosta ystäväni tai sukulaiseeni kohdistuneesta teosta

10. Oliko tekosi syynä hakkaamasi henkilön kieli, ihonväri, uskonto tai vastaava syy?

- 1 hänen kielensä
2 hänen ihonvärinsä
3 hänen uskontonsa
4 hänen kansallinen taustansa
5 hänen yhteiskunnalliset mielipiteensä
6 ei mikään näistä

Uhkaaminen varastamistarkoituksessa

Vastasi, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **uhannut jotain ihmistä hakkaamisella tai aseella, jotta saisit häneltä rahaa tai jonkin arvokkaan esineen.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** varastit tai yritit varastaa uhkaamalla.

2. Varastiko tai yrittikö joku muu varastaa uhkaamalla kanssasi?

- 1 ei
- 2 yksi muu henkilö teki teon kanssani
- 3 useampia muita henkilöitä teki teon kanssani

3. Olitko silloin alkoholin vaikutuksen alainen?

- 1 en
- 2 olin hieman
- 3 olin humalassa

Aseen tai aseeksi tarkoittamasi esineen mukana pitäminen

Vastasi, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **pitänyt mukanasasi asetta tai aseeksi tarkoittamaasi välinettä, kuten esimerkiksi veistä, ketjua tai ampuma-asetta.** Muista, että kysymyksellä ei tarkoitettu metsästyksen tai muuhun harrastustoimintaan liittyvää aseiden käsittelyä tai siirtämistä.

1. Kun ajattelet viimeksi kulunutta 12 kuukautta, niin kuinka monena päivänä vuodessa olet pitänyt mukanasasi asetta tai aseeksi tarkoittamaasi esinettä? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan.) _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** pidit jotain asetta mukana.

2. Mistä aseesta tai aseeksi tarkoittamastasi välineestä oli silloin kysymys?

- 1 ilmakivääri tai muu ilmanpaineella toimiva ase
- 2 ampuma-ase (tuliase)
- 3 puukko, linkkuveitsi tai muu teräase
- 4 muu aseeksi tarkoittamasi esine, mikä: _____

3. Miksi pidit silloin asetta tai aseeksi tarkoittamaasi välinettä mukanasasi?

- 1 itsepuolustuksen vuoksi
- 2 käyttääkseni sitä jotakin henkilöä tai ryhmää vastaan
- 3 muusta syystä

4. Toitko silloin kyseisen aseiden kouluun koulupäivän aikana?

- 1 en
- 2 kyllä

5. Piditkö silloin jotakin ihmisryhmää uhkana itsellesi?

- 1 en
- 2 kyllä, mistä ryhmästä oli kyse? _____

Alkoholin juominen

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **juonut alkoholia niin, että koit olevasi humalassa.**

1. Kuinka usein juot alkoholia?

1 ainakin kerran viikossa

2 1–2 kertaa kuukaudessa

3 harvemmin kuin kerran kuussa

Humalassa moottoriajoneuvolla ajaminen

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **ajanut humalassa autolla, moottoripyörällä tai mopolla.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Marihuanan tai hasiksen käyttö

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **käyttänyt tai kokeillut marihuanaa tai hasista.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** käytit marihuanaa tai hasista.

2. Kumpaa käytit?

1 marihuanaa

2 hasista

3 en tiedä

3. Käyttikö joku muu samassa tilanteessa marihuanaa tai hasista?

1 ei

2 yksi toinenkin käytti

3 useampi muukin käytti

Muiden huumeiden käyttö

Vastasit, että olet viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana käyttänyt **muuta huumeita kuin marihuanaa tai hasista.**

1. Kuinka monta kertaa olet tehnyt niin viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa kun **viimeksi** käytit muuta huumetta kuin marihuanaa tai hasista.

2. Kun viimeksi käytit muita huumeita, niin mistä huumeesta tai huumeista oli silloin kysymys?

3. Käyttikö joku muu samassa tilanteessa samoja huumeita?

1 ei

2 yksi toinenkin käytti

3 useampi muukin käytti

POLIISIN TIETOON TULEMINEN

19. Kysymme vielä, onko poliisi koskaan saanut tietää tekemistäsi teoista?

1. Onko poliisi kertaakaan saanut tietää, että olet vahingoittanut muuta kuin koulun omaisuutta? 1 ei 2 kyllä 3 en tiedä
2. Onko poliisi kertaakaan saanut tietää, että olet varastanut kaupasta tai kioskista? 1 ei 2 kyllä 3 en tiedä
3. Onko poliisi kertaakaan saanut tietää, että olet hakannut jonkun? 1 ei 2 kyllä 3 en tiedä
4. Onko poliisi kertaakaan saanut tietää, että olet käyttänyt tai kokeillut marihuanaa tai hasista? 1 ei 2 kyllä 3 en tiedä

20. Edellä kysyttiin sinun tekemistä teoista.

Seuraavaksi kysytään, millaisia tekoja muut ovat tehneet sinulle.

- 1a. Onko kukaan koskaan **tahallaan vahingoittanut** esimerkiksi pyörääsi, mopoasi, vaatteitasi tai muuta sinulle kuuluvaa tavaraa ja omaisuutta? 1 ei ole 2 on
- b. Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 2a. Onko kukaan koskaan **varastanut tai yrittänyt varastaa Sinulta jotain käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä?** 1 ei ole 2 on
- b. Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 3a. Onko sinulta koskaan **muuten varastettu jotain?** 1 ei ole 2 on
- b. Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 4a. Onko sinua koskaan **kiusattu koulussa tai koulumatkalla?** 1 ei ole 2 on
- b. Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 5a. Onko kukaan koskaan **uhannut vahingoittaa sinua fyysisesti?** 1 ei ole 2 on
- b. Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 6a. Onko kukaan koskaan **käynyt fyysisesti kimppuusi, kuten lyönyt, potkinut tai käyttänyt jotain asetta?** 1 ei ole 2 on
- b. Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 7a. Onko kukaan koskaan **tahallisesti uhkaillut sinua tai kohdistanut sinuun**

- väkivaltaa kieleksi, ihonvärisi, uskontosi tai yhteiskunnallisten mielipiteittesi vuoksi?** 1 ei ole 2 on
- b Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 8a. Onko vanhempasi (äiti, isä, äitipuoli, isäpuoli) koskaan **rankaissut sinua ruumiillisesti esimerkiksi tukistamalla, läimäyttämällä tai muulla tavalla?** 1 ei ole 2 on
- b Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 9a. Onko kukaan koskaan **uhkaillut tai tietoisesti loukannut sinua sähköpostilla, tekstiviestillä tai internetin keskustelupalstoilla?** 1 ei ole 2 on
- b Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on
- 10a. Oletko koskaan kokenut **sukupuolista lähentelyä tai kanssakäymistä aikuisten tai tapahtumahetkellä vähintään 5 vuotta itseäsi vanhemman ihmisen kanssa?** 1 ei ole 2 on
- b Onko sinulle tapahtunut näin viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, siis viime vuoden helmikuun jälkeen? 1 ei ole 2 on

UHRIKOKEMUSTEN JATKOKYSYMYKSET

Uhkaamalla varastaminen

Vastasit, että joku on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **varastanut tai yrittänyt varastaa sinulta jotakin käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä.**

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin. Jos tilanteessa tekijöitä oli monta, ajattele päätekijää.

2. Mikä oli tekijän sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen

3. Kuinka monta vuotta vanha tekijä oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan) _____

4. Mikä oli tekijän kansallinen tausta?

1 en tiedä

2 suomalainen

3 muu kansallinen tausta, mikä: _____

5. Onnistuiko tekijä varastamaan sinulta jotakin?

1 ei

2 kyllä, tekijä varasti minulta omaisuutta, jonka arvo euroina oli noin: _____

Muuten varastaminen

Vastasi, että sinulta viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana varastettu jotakin (muuten kuin uhkaamalla).

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin.

2. Mitä sinulta varastettiin silloin? (Voit valita useampia kohtia ja ilmoittaa kaikki sillä keralla varastetut esineet)

- 1 käteistä rahaa tai pankkikortti
- 2 polkupyörä tai sen osia
- 3 mopo tai sen osia
- 4 matkapuhelin
- 5 muu laite, esimerkiksi kamera, iPod, tietokone tai vastaava
- 6 alkoholia tai tupakkaa
- 7 vaate, laukku, käsilaukku tai reppu
- 8 kosmetiikkaa, esimerkiksi hajuvesi, meikki tai vastaava
- 9 muuta, mitä: _____

3. Ajattele omaisuutta, joka sinulta silloin varastettiin.

Mikä suunnilleen oli sillä kerralla sinulta varastettujen tavaroiden arvo euroina? _____

Kiusaaminen

Vastasi, että sinua on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **kiusattu koulussa tai koulumatkalla**.

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele nyt sitä kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin. Jos tilanteessa tekijöitä oli monta, ajattele päätekijää.

2. Mikä oli tekijän sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen

3. Kuinka monta vuotta vanha tekijä oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan) _____

4. Mikä oli tekijän kansallinen tausta?

- 1 en tiedä
- 2 suomalainen
- 3 muu kansallinen tausta, mikä: _____

5. Oliko kiusaamisen syynä sinun kielesi, ihonvärisi, uskontosi tai vastaava syy?

1 kieleni	4 kansallinen taustani
2 ihonväriini	5 yhteiskunnallinen mielipiteeni
3 uskontoni	6 ei mikään näistä

Uhkaaminen

Vastasi, että joku on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **uhannut vahingoittaa sinua fyysisesti**.

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin. Jos tilanteessa tekijöitä oli monta, ajattele päätekijää.

2. Mikä oli tekijän sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen
3. Kuinka monta vuotta vanha tekijä oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan) _____
4. Mikä oli tekijän kansallinen tausta?
 - 1 en tiedä
 - 2 suomalainen
 - 3 muu kansallinen tausta, mikä: _____
5. Kuinka vaaralliselta tilanne tuntui?
 - 1 ei lainkaan vaaralliselta
 - 2 jonkin verran vaaralliselta
 - 3 todella vaaralliselta

Väkivallan kokeminen

Vastasit, että joku on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **käynyt fyysisesti kimppuusi, kuten lyönyt, potkinut tai käyttänyt jotakin asetta.**

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin. Jos tilanteessa tekijöitä oli monta, ajattele päätekijää.

2. Mikä oli tekijän sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen
3. Kuinka monta vuotta vanha tekijä oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan) _____
4. Mikä oli tekijän kansallinen tausta?
 - 1 en tiedä
 - 2 suomalainen
 - 3 muu kansallinen tausta, mikä: _____
5. Olitko alkoholin vaikutuksen alainen kun tämä tapahtui sinulle?
 - 1 en
 - 2 olin hieman
 - 3 olin selvästi
6. Oliko tekijä alkoholin vaikutuksen alainen tapahtumahetkellä?
 - 1 ei
 - 2 luultavasti
 - 3 varmasti
7. Saitko tapahtumassa fyysisiä vammoja (vähintäänkin mustelman, haavan tai ruhjeen) ja tarvitsiko niihin hoitoa?
 - 1 en saanut vammoja
 - 2 sain vammoja, mutta en tarvinnut niihin hoitoa
 - 3 sain vammoja, ja sain niihin hoitoa terveydenhoitajalta, lääkäriltä, hammaslääkäriltä tai sairaalassa

Etnisyyteen tai mielipiteisiin perustuva uhkailu ja väkivalta

Vastasit, että joku on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **tahallisesti uhkaillut sinua tai kohdistanut sinuun väkivaltaa kieleksi, ihonväriseksi, uskontosi tai yhteiskunnallisten mielipiteidesi vuoksi.**

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin. Jos tilanteessa tekijöitä oli monta, ajattele päätekijää.

2. Mikä oli tekijän sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen
3. Kuinka monta vuotta vanha tekijä oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan) _____
4. Mikä oli tekijän kansallinen tausta?
 - 1 en tiedä
 - 2 suomalainen
 - 3 muu kansallinen tausta, mikä: _____
5. Mitä ominaisuuttasi tekijä käytti uhkailemisen tai väkivallan synnä? (Voit tarvittaessa valita useita kohtia):
 - 1 kieltäsi
 - 2 ihonväriäsi
 - 3 uskontoasi
 - 4 kansallinen taustasi
 - 5 yhteiskunnallisia mielipiteitäsi
 - 6 muuta ominaisuuttasi, mitä: _____
7. Saitko tapahtumassa fyysisiä vammoja (vähintäänkin mustelman, haavan tai ruhjeen) ja tarvitsiko niihin hoitoa?
 - 1 en saanut vammoja
 - 2 sain vammoja, mutta en tarvinnut niihin hoitoa
 - 3 sain vammoja, ja sain niihin hoitoa terveydenhoitajalta, lääkäriltä, hammaslääkäriltä tai sairaalassa

Ruumiillinen rankaiseminen

Vastasi, että vanhempasi (äiti, isä, äitipuoli tai isäpuoli) on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **rankaissut sinua ruumiillisesti, esimerkiksi tukistamalla, läimäyttämällä tai muulla tavalla.**

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin.

- 2 Kuka rankaisi sinua silloin ruumiillisesti?
 - 1 äiti
 - 2 isä
 - 3 äitipuoli
 - 4 isäpuoli
4. Saitko silloin fyysisiä vammoja (vähintäänkin mustelman, haavan tai ruhjeen) ja tarvitsiko niihin hoitoa?
 - 1 en saanut vammoja
 - 2 sain vammoja, mutta en tarvinnut niihin hoitoa
 - 3 sain vammoja, ja sain niihin hoitoa terveydenhoitajalta, lääkäriltä, hammaslääkäriltä tai sairaalassa

Sähköinen kiusaaminen

Vastasi, että joku on viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana **uhkaillut tai tietoisesti loukannut sinua sähköpostilla, tekstiviestillä tai internetin keskustelupalstoilla?**

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Seksuaalinen häirintä

Vastasit, että viimeisten 12 kuukauden aikana olet kokenut **sukupuolista lähentelyä tai kanssakäymistä aikuisten tai tapahtumahetkellä vähintään 5 vuotta itseäsi vanhemman ihmisen kanssa?**

1. Kuinka monta kertaa näin on tapahtunut viimeisen 12 kuukauden aikana? _____

Muistele kertaa, kun sinulle viimeksi tapahtui näin. Jos tilanteessa tekijöitä oli monta, ajattele päätekijää.

2. Mikä oli tekijän sukupuoli? 1 poika/mies 2 tyttö/nainen

3. Kuinka monta vuotta vanha tekijä oli? (Arvioi, jos et tiedä tarkkaan) _____

4. Mikä oli tekijän kansallinen tausta?

1 en tiedä

2 suomalainen

3 muu kansallinen tausta, mikä: _____

5. Liittyikö tapaukseen jotakin seuraavista:

1 tekijä suostutteli sinua seksuaaliseen kanssakäymiseen

1 tekijä uhkaili tai painosti sinua seksuaaliseen kanssakäymiseen

2 tekijä käytti fyysistä väkivaltaa (esim. esti sinua liikkumasta tai löi sinua)

3 tekijä antoi sinulle rahaa tai muun palkkion

4 sait tapahtumasta fyysisen vamman (vähintäänkin mustelman, haavan tai ruhjeen)

5 ei mitään näistä

VÄKIVALLAN KOKEMINEN ERI TEKIJÖIDEN TAHOLTA

Edellä kysyttiin yleisesti väkivallan kokemisesta.

21. Kysymme vielä tarkemmin onko **viimeisen 12 kk aikana eli viime helmikuun jälkeen** kukaan seuraavista käynyt fyysisesti kimppuusi, kuten lyönyt, potkinut tai käyttänyt jotakin asetta?

a. Sisko tai veli	1 kyllä	2 ei
b. Siskopuoli tai velipuoli	1 kyllä	2 ei
c. Ystävä tai kaveri	1 kyllä	2 ei
d. Nykyinen tai entinen seurustelukumppani	1 kyllä	2 ei
e. Joku muu tuttu nuori	1 kyllä	2 ei
f. Tuntematon nuori	1 kyllä	2 ei
g. Äiti	1 kyllä	2 ei
h. Isä	1 kyllä	2 ei
i. Äitipuoli	1 kyllä	2 ei
j. Isäpuoli	1 kyllä	2 ei
k. Opettaja	1 kyllä	2 ei
l. Urheilu- tai muun harrastustoiminnan ohjaaja tai valmentaja (aikuinen)	1 kyllä	2 ei
m. Joku muu tuttu aikuinen	1 kyllä	2 ei
n. Tuntematon aikuinen	1 kyllä	2 ei

PERHE JA KOTIOLOT

Kysymyksiä perheestäsi ja kotioloistasi. Valitse joka riviltä vain yksi kohta.

	ei koskaan	harvoin	joskus	usein	aina
a. Lähtiessäni illalla ulos kerron vanhemmilleni, mihin olen menossa	1	2	3	4	5
b. Lähtiessäni ulos vanhempani kysyvät, keiden kanssa vietän aikaa.....	1	2	3	4	5
c. Vanhempani tietävät, missä olen iltapäivisin koulun jälkeen.....	1	2	3	4	5
d. Vanhemmat seuraavat koulumenestystäni....	1	2	3	4	5
e. Tulen hyvin toimeen vanhempieni kanssa.....	1	2	3	4	5
f. Vanhempani valvovat, että menen ajoissa nukkumaan.....	1	2	3	4	5

Vastaa vielä seuraaviin kysymyksiin perheestäsi ja kotioloistasi.

	ei koskaan	harvoin	joskus	usein	todella usein
d. Syömme perheen kanssa yhdessä.....	1	2	3	4	5
g. Olen nähnyt vanhempani humalassa.....	1	2	3	4	5
h. Vanhempani riitelevät keskenään.....	1	2	3	4	5

VAPAA-AIKA

Kysymyksiä vapaa-ajastasi. Valitse joka riviltä vain yksi kohta.

	ei koskaan	harvoin	joskus	usein	todella usein
a. Oleilen kaverieni kanssa julkisilla paikoilla kello yhdeksän jälkeen.....	1	2	3	4	5
b. Tulen arki-iltoina kotiin vasta kymmenen jälkeen.....	1	2	3	4	5
c. Käyn nuorten järjestämissä juhlissa, joissa ei ole aikuisia paikalla ja monet juovat alkoholia...	1	2	3	4	5
d. Vietän vapaa-aikaa itseäni vanhempien kaverien kanssa (veljiä ja sisaria ei lasketa).....	1	2	3	4	5
e. Oleskelen arki-iltoina nuorisotalolla.....	1	2	3	4	5
f. Vietän pitkiä aikoja internetissä.....	1	2	3	4	5
g. Pelaan väkivaltaisia tietokonepelejä.....	1	2	3	4	5
h. Katson väkivaltaisia elokuvia.....	1	2	3	4	5

ASUINYMPÄRISTÖ JA KOULU

Kysymyksiä asuin ympäristöstäsi ja koulustasi. Valitse joka riviltä vain yksi kohta.

	ei koskaan	harvoin	joskus	usein	todella usein
a. Asuinalueellani tehdään graffiteja.....	1	2	3	4	5
b. Asuinalueellani tuhoaan julkista omaisuutta kuten pysäkkikatoksia tai roskiksia.....	1	2	3	4	5
c. Asuinalueellani on humalaisia tai huumeiden käyttäjiä.....	1	2	3	4	5
d. Koulussani rikotaan koululle kuuluvia tavaroita	1	2	3	4	5
e. Luokassani on tunneilla rauhatonta.....	1	2	3	4	5
g. Minua on syytetty asioista, joita en ole oikeasti tehnyt.....	1	2	3	4	5

KAVERIT

Tiedätkö, onko joku ystävästäsi tehnyt seuraavia tekoja?

	Ei kukaan	Yksi ystäväni	Useampi ystäväni
Käyttänyt marihuanaa tai hasista	☐	☐	☐
Varastanut kaupasta tai kioskista	☐	☐	☐
Tapellut julkisella paikalla	☐	☐	☐

MILLAINEN OLET?

22. Seuraavaksi pyydämme sinua arvioimaan, millainen olet. Lue jokainen väite huolellisesti ja valitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa sinua.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a. Olen puhelias	1	2	3	4	5
b. Olen huolellinen	1	2	3	4	5
c. Olen omaperäinen, keksin paljon uusia ajatuksia	1	2	3	4	5
d. Annan helposti anteeksi muille	1	2	3	4	5
e. Huolestun ja murehdin herkästi	1	2	3	4	5
f. Olen yleensä hiljainen ja varautunut	1	2	3	4	5
g. Olen usein laiska	1	2	3	4	5
h. Minulla on vilkas mielikuvitus	1	2	3	4	5
i. Olen huomaavainen ja ystävällinen lähes kaikkia kohtaan	1	2	3	4	5
j. Olen rento, selviän stressistä helposti	1	2	3	4	5
k. Olen sosiaalinen ja ulospäinsuuntautunut	1	2	3	4	5
l. Teen tehtäväni sinnikkäästi loppuun saakka	1	2	3	4	5
m. Tykkään pohdiskella ja miettiä asioita	1	2	3	4	5
n. Olen joskus tyly muita kohtaan	1	2	3	4	5
o. Jännitän ja hermostun herkästi	1	2	3	4	5

23. Vastaa vielä, sopivatko nämä väitteet kuvaamaan sinua.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a. Toimin usein hetken mielijohteesta	1	2	3	4
b. Teen mitä vain mikä tuottaa minulle mielihyvää silloinkin, jos se haittaa pitkän ajan tavoitteiden saavuttamista	1	2	3	4
c. Minua kiinnostaa enemmän se, mitä minulle tapahtuu tässä ja nyt kuin se, mitä tapahtuu pitkällä tulevaisuudessa	1	2	3	4
d. Testaan mielelläni itseäni silloin tällöin tekemällä jotain vähän vaarallista.	1	2	3	4
e. Otan joskus riskejä pelkän huvin vuoksi	1	2	3	4
f. Jännitys ja seikkailu ovat minulle tärkeämpiä kuin turvallisuus	1	2	3	4
g. Huolehdin ensi sijassa omista eduistani silloinkin, jos siitä tulee vaikeuksia muille ihmisille.	1	2	3	4
h. Jos ihmiset hermostuvat siitä, mitä teen, se on heidän ongelmansa eikä minun.	1	2	3	4
i. Yritän saada mitä haluan silloinkin kun tiedän, että se aiheuttaa harmea muille ihmisille.	1	2	3	4

MILLAINEN OLET - JATKOA

24. Vastaa vielä, sopivatko nämä väitteet kuvaamaan sinua.

	Ei lainkaan totta	Joskus totta	Varmasti totta
a. Syytän muita virheistäni	1	2	3
b. Sotkeudun laittomuuksiin	1	2	3
c. Olen huolissani koulumenestyksestäni	1	2	3
d. Toimin ajattelematta seurauksia	1	2	3
e. Tunteeni ovat pinnallisia ja epäaitoja	1	2	3
f. Valehtelen helposti ja taitavasti	1	2	3
g. Olen hyvä pitämään lupaukseni	1	2	3
h. Kehuskelen taidoillani, saavutuksillani ja omaisuudellani	1	2	3
i. Kyllästyn helposti	1	2	3
j. Käytän toisia hyväkseni ja juonittelen saadakseni mitä haluan	1	2	3
k. Kiusaan ja teen pilaa toisista	1	2	3
l. Olen pahoillani ja tunnen syyllisyyttä tehtyäni jotain väärin	1	2	3
m. Hakeudun riskialttiisiin ja vaarallisiin tilanteisiin	1	2	3
n. Käyttäydyn hurmaavasti ja mukavasti saadakseni asiat joita haluan	1	2	3
o. Suutun jos minua ojennetaan ja rangaistaan	1	2	3
p. Pidän itseäni muihin verrattuna parempana tai tärkeämpänä	1	2	3
q. En suunnittele asioita etukäteen ja jätän asiat ”viime tippaan”	1	2	3
r. Otan huomioon toisten tunteet	1	2	3
s. En näytä tunteitani	1	2	3
t. Ystävyysuhteeni ovat pysyviä	1	2	3

TULEVA RIKOSKÄYTTÄYTYMINEN

Ihmiset voivat tehdä kiellettyjä tekoja tulevaisuudessa, vaikka he eivät tällä hetkellä hyväksyisi sellaista. Mieti, miten sinä tulet tulevaisuudessa toimimaan.

Tuletko koskaan tulevaisuudessa varastamaan kaupasta tai kioskista?

1. en
2. mahdollisesti
3. melko varmasti
4. varmasti

Tuletko koskaan tulevaisuudessa käyttämään tai kokeilemaan marihuanaa tai hasista?

1. en
2. mahdollisesti
3. melko varmasti
4. varmasti

Tuletko koskaan tulevaisuudessa joutumaan tappeluun julkisella paikalla?

1. en
2. mahdollisesti
3. melko varmasti
4. varmasti

VÄKIVALLAN PELKO JA TURVALLISUUDEN TUNNE

25. Väkivaltaa voi joskus kohdata erilaisissa tilanteissa tai olosuhteissa. Miten turvalliseksi tunnet olosi seuraavissa paikoissa?

	Tunnen oloni...			
	hyvin turvattomaksi	turvattomaksi	turvalliseksi	hyvin turvalliseksi
1. Iltaisin kotikuntani/kaupunkini keskustassa.....	1	2	3	4
2. Alueella, jossa asun.....	1	2	3	4
3. Koulumatkalla.....	1	2	3	4
4. Koulun pihalla välitunnilla.....	1	2	3	4
5. Illalla julkisissa liikennevälineissä, kuten junassa, bussissa tai metrossa	1	2	3	4
6. Omassa kodissani.....	1	2	3	4

MIELIPITEET

26. Kuinka väärin sinusta on, jos ikäisesi nuori tekee jonkin seuraavista teoista?

	erittäin väärin	hieman väärin	väärin	ei lainkaan väärin
1. Valehtelee aikuisille kuten vanhemmille tai opettajille.....	1	2	3	4
2. Loukkaa tietoisesti toista ihmistä hänen uskontonsa, ihonväriensä tai kansallisen alkuperänsä vuoksi.....	1	2	3	4
3. Lataa laittomasti elokuvia tai musiikkia internetistä.....	1	2	3	4
4. Varastaa kaupasta jotain pientä kuten esimerkiksi suklaapatukan.....	1	2	3	4
5. Lyö jotain ihmistä siksi että halusi satuttaa tätä.....	1	2	3	4

27. Seuraavassa on joukko mielipiteitä lain rikkomisesta. Oletko samaa vai eri mieltä?

Lue väitteet huolellisesti ja vastaa ympäröimällä joka riviltä vain yksi kohta.

	täysin samaa mieltä	jokseen- kin samaa mieltä	vaikea sanoa	jokseen- kin eri mieltä	täysin eri mieltä
1. Nuorten rikokset ovat mitättömiä verrattuna talousrikollisten ja keinottelijoiden tekoihin.....	1	2	3	4	5
2. Lakia rikkova nuori viestittää pahaa oloaan.....	1	2	3	4	5
3. Murrosiän aikana nuorten ajoittainen lainvastainen toiminta on normaalia	1	2	3	4	5
4. On hyväksyttävää kostaa sille, joka loukkaa ystävääni	1	2	3	4	5
5. Jos varastaisin kaupasta, ystäväni hyväksyisivät tekoni	1	2	3	4	5

KYSYMYKSIÄ TERVEYDESTÄSI

28. Onko sinulla jokin pysyvä tai pitkäaikainen sairaus tai jokin vika, vaiva tai vamma, joka vaikuttaa sinun toimintakykyysi? (Tässä tarkoitetaan kaikkia lääkärin toteamia pitkäaikaisia sairauksia sekä myös vähintään kolme kuukautta kestäneitä vaivoja, joita lääkäri ei ole todennut, mutta jotka vaikuttavat toimintakykyyn.)

- 1 ei
- 2 kyllä, mikä: _____

29. Onko sinulla mielestäsi univaikeuksia?

- 1 ei koskaan tai harvemmin kuin kerran kuussa
- 2 harvemmin kuin kerran viikossa
- 3 1–2 yönä viikossa
- 4 3–5 yönä viikossa
- 5 joka yö tai lähes joka yö

30. Jos sinulla on univaikeuksia niin kauanko univaikeudet ovat kestäneet?

- 1 ei univaikeuksia
- 2 univaikeuksia alle 4 viikkoa
- 3 univaikeuksia 1–6 kk
- 4 univaikeuksia 6–12 kk
- 5 univaikeuksia 1–2 vuotta
- 6 univaikeuksia yli 2 vuotta

31. Onko sinulla?

	ei	kyllä
nukahtamisvaikeuksia	1	2
yöheräämisiä	1	2
heräämistä yli 30 min liian aikaisin aamulla	1	2
muuta univaikeuksia	1	2

32. Unen määrä

	9–11 tuntia	8–9 tuntia	7–8 tuntia	5–7 tuntia	alle 5 tuntia
Kuinka monta tuntia yleensä nuket koulua edeltävinä öinä?	1	2	3	4	5
Kuinka monta tuntia yössä yleensä nuket viikonloppuna tai vapaapäivinä?	1	2	3	4	5

32. Kuinka kauan nukahtaminen kestää yleensä mentyäsi vuoteeseen?

- 1 alle 15 min
- 2 15–30 min
- 3 30–45 min
- 4 45–60 min
- 5 yli 60 min

JOS OLISIT...

29. Jos olisit joskus varastanut kaupasta tai kioskista, olisitko ilmoittanut sen tässä kyselyssä?

- 1 olisin 2 en olisi

30. Jos olisit joskus osallistunut tappeluun julkisella paikalla, olisitko ilmoittanut sen tässä kyselyssä?

- 1 olisin 2 en olisi

31. Jos olisit joskus käyttänyt marihuanaa tai hasista, olisitko ilmoittanut sen tässä kyselyssä?

- 1 olisin 2 en olisi

KIITOS OSALLISTUMISESTASI!

Jos jokin asia jäi vaivaamaan Sinua, kannattaa puhua asiasta esimerkiksi koulusi terveydenhoitajan tai muun aikuisen kanssa.

Lisätietoa ja apua saat halutessasi myös seuraavilta tahoilta:

- ▶ **Mannerheimin lastensuojeluliitto, Lasten ja nuorten puhelin: 116 111 (maksuton)**
(www.mll.fi)
- ▶ **Rikosuhripäivystys, Auttava puhelin: 0203-16116 (puhelun hinta lankapuhelimesta 8,28 snt/puhelu+ 7 snt/min. ja matkapuhelimesta 8,28 snt/puhelu+ 17 snt/min.)**
(www.riku.fi)
- ▶ **Väestöliitto: Nuorten Avoimet Ovet, puh. (09) 644 066 (ppm)**
(www.seksuaaliterveys.org)
Poikien puhelin, puh. 0800 948 84